

“เทศบาลตำบลพุดเตยเห็นประโยชน์ของการใช้ข้อมูล
ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
การทำงานในเรื่องของคน
การค้นหาข้อมูลที่เป็นตัวตนของเราเอง
การพัฒนาศักยภาพของชุมชนในพื้นที่
ทำให้เราได้รู้ถึงปัญหาจุดแข็งและจุดอ่อน ที่ยังต้องพัฒนา
นำมาบูรณาการกับนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล”

จินตนา ทองใจสด
นายกเทศมนตรีตำบลพุดเตย

<https://thaihealthycommunity.org/>

“สงฆ์, ปุ, ๑๕๖๖๖

ดีต่อใจ ไป "พุดเตย"

ติดต่อไป “พุทฺธย” สารคดีท่องเที่ยวชุมชน เทศบาลตำบลพุทฺธย.-- กรุงเทพฯ : สำนักสนับสนุน
 สุขภาวะชุมชน (สำนัก 3) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.), 2564.

100 หน้า!

1. ชุมชน. 2. การท่องเที่ยวโดยชุมชน. 3. เพชรบูรณ์ -- ความเป็นอยู่และประเพณี. I. ชื่อเรื่อง.

307.72

ISBN 978-616-393-330-0

พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2564

บรรณาธิการอำนวยการ นางสาวดวงพร เฮงบุญพันธ์

บรรณาธิการ นางสาวสินีพร มฤคพิทักษ์
 นายปวัน พรหมตัน
 นางสาวดลมา วงษาจันทร์

ข้อมูล นางจินตนา ทองใจสด
 นางทัศนีย์ ราชสังข์
 นายพัฒนศักดิ์ ดิษฐจ้อย

จัดพิมพ์โดย สำนักสนับสนุนสุขภาวะชุมชน (สำนัก 3)
 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
 อาคารเรียนรู้สุขภาวะ เลขที่ 99/8 ซอยงามดูพลี
 แขวงทุ่งมหาเมฆ เขตสาทร กรุงเทพฯ 10120
 โทรศัพท์ 0 2343 1500 www.thaihealth.or.th

จัดทำเนื้อหา ถ่ายภาพ และออกแบบรูปเล่ม บริษัท สไตลครีเอทีฟเ้าส์ จำกัด
 เลขที่ 32/152 ซอยรามอินทรา 65 ถนนรามอินทรา
 แขวงจรัลชัย เขตลาดพร้าว กรุงเทพฯ 10230
 โทรศัพท์ 0 2945 8051-3 โทรสาร 0 2945 8057
 stylecreative@gmail.com
 www.style.co.th
 สงวนลิขสิทธิ์ตาม พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ 2537

ติดต่อใจ ไป "พุทฺธย"

สารคดีท่องเที่ยว
 ชุมชนเทศบาลตำบลพุทฺธย

คำนำ

นางสาวดวงพร เฮงบุญพันธ์

ผู้ช่วยผู้จัดการอาวุโสกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
รักษาการผู้อำนวยการสำนักสนับสนุนสุขภาวะชุมชน (สำนัก 3)
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

**“การใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง พุดอีกด้านหนึ่งก็คือ
การเชื่อมโยงศักยภาพของมนุษย์ ไม่ต้องคุม ไม่ต้องกด
เปิดพื้นที่ให้ชุมชนท้องถิ่น เปล่งแสงสว่างของตัวเอง”**

หนังสือเล่มนี้ เป็นส่วนหนึ่งของผลงานวิจัยชุมชนที่ใช้ระเบียบวิธีการ
“การวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณาแบบเร่งด่วน (Rapid Ethnographic
Community Assessment Process : RECAP)” ที่แสดงถึงทุนและศักยภาพ
ของทุนทางสังคม ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนให้เกิดขบวนการ
“ชุมชนท้องถิ่นนำอยู่ ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง ชุมชนสุขภาวะ”

ข้อมูลจากงานวิจัยได้ถูกบันทึกและบรรยายออกมาเป็นสารคดี
ขณะที่อ่านก็จินตนาการไปได้ว่าพื้นที่เทศบาลตำบลพุเตย ช่างเข้มแข็ง มีผู้คน
ที่ใจดี รวมตัวกันเพื่อแก้ไขปัญหากัน หลายเรื่องราวที่บ้านเรามี หลายเรื่องราว
ที่ยังไม่มี แต่จากเรื่องราวเหล่านี้ น่าจะไปประยุกต์ใช้ในชุมชนของเราได้
ซึ่งเป็นความตั้งใจของทุกฝ่ายที่ประสงค์ให้เกิดการกระตุ้นจากสาระในหนังสือ
สารคดี ดีต่อไป “พุเตย”

เมื่อได้อ่านหนังสือเล่มนี้ ผู้อ่านจะรู้สึกได้ถึงความงาม ความดี ความจริง
ที่มีอยู่ในชุมชน หมู่บ้าน และตำบล จากการที่เรารู้จักตัวเราเองอย่างเป็น
ระบบหรือที่เราเรียกกันว่า “การวิจัยชุมชน” ซึ่งเป็นเรื่องราวหรือหลักคิดที่
พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช
บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ได้ทรงพร่ำบอกและย้ำเตือนพวกเราถึงแนวทาง
การพัฒนาว่าต้องใช้กลยุทธ์ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” การพัฒนาจะต้อง
“ระเบิดจากข้างใน” และจงใช้ความพยายามในการอยู่กินแบบ “พอเพียง”
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะได้มาร่วมเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน...

สารบัญ

6 “ขุเตยดีดี” หลากเรื่องราวดี ๆ ที่ขุเตย

10 เทศบาลตำบลขุเตย แหล่งท่องเที่ยว จาก “การเรียนรู้” และ “ลงมือทำ”

14 “คนเอาถ่าน” เสกขยะให้เป็นเงิน

18 “ขยะได้ใจ” แปลงขยะเป็นทุน

22 “พลังก๊าซ พลังชุมชน” ลดขยะ ช่วยลดค่าใช้จ่าย

26 ผักปลอดสารพิษ “สวนตาหลวง” เศรษฐกิจพอเพียง เลี้ยงตัวได้

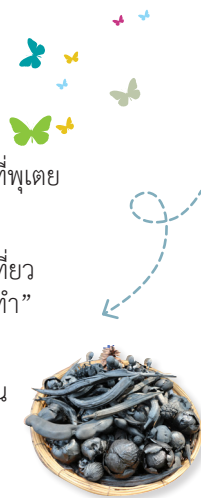
30 อร่อยได้ใจ กับ “จริงใจขนมไทย”

34 “เสื่อกกขุเตย” ศูนย์เรียนรู้ความรักและสามัคคีในชุมชน

38 “เกษตรปลอดภัย” ทำได้ทำเลย ไม่ต้องรอ

42 “ทอผ้าที่กระตุก” สร้างลายใหม่เอกลักษณ์ชุมชน

46 “แคร่ไม้ไผ่” ความสุขสร้างรายได้

50 “ฮักบังไฟ” สืบสานภูมิปัญญาอีสานที่ขุเตย

54 “จิตอาสาขุเตย” น้ำใจแห่งการให้และให้

58 “ขุเตยสปา” โคดเด่น อินเทอร์เน็ต ประทับใจ

64 “เซปักตะกร้อ” กีฬาซิด ๆ แต่เข้าตากรรมการ

68 “กลิ้งเปลี่ยนชีวิต” เปลี่ยนวิถีชีวิตเราได้จริง ๆ

72 “จินตนาแบนด์” ใครอยู่วงนี้บอกเลย เท! มาก

76 “บุรณเพลงสายรุ้ง” พริ้วไหวไปกับสุนทรีภาพจากดนตรีไทย

80 “สภาเด็กและเยาวชน” เด็กนำ ผู้ใหญ่หนุน

84 สนุกกับห้องเรียนธรรมชาติที่ “สนามเด็กเล่นสร้างปัญญา”

90 “ฟุตบอลเด็กและเยาวชน” ความสุขของทีมกะทิสด

94 “สร้างสุขสูงวัย” สูงวัยอย่าง “มีค่า” ชราอย่างมี “คุณภาพ”

จินตนา ทองใจสด
นายกเทศมนตรีตำบลพุเตย

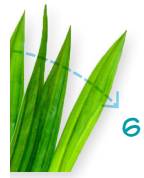
"พุเตยดีดี" หลากหลายเรื่องราวดี ๆ ที่พุเตย

“พุเตยดีดี” เป็นแนวความคิดพัฒนาชุมชนแบบเน้นการมีส่วนร่วม โดยใช้คำง่าย ๆ ภาษาพื้น ๆ ช่วยสื่อความ เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ ในสิ่งละอันพันละน้อยที่พุเตยมี

ไม่ว่าเรื่องราวเหล่านั้น จะมีความสำคัญมากหรือสำคัญน้อย แต่เมื่อทุกเรื่องราวก่อกำเนิดบนพื้นที่อันอุดมสมบูรณ์ของพุเตย ฉะนั้นแล้วย่อมมีคุณค่า และความหมายเสมอสำหรับคนในชุมชน

จินตนา ทองใจสด นายกเทศมนตรีตำบลพุเตย อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ อธิบายว่า การทำงานโดยเน้นการมีส่วนร่วมระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับชุมชน นำไปสู่ความสมัครสมานเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เกิดเป็นความร่วมมือ สร้างความเข้มแข็ง และต่อยอดแต่ละกิจกรรมไปสู่การเป็นแหล่งเรียนรู้

“ผลลัพธ์ที่เราอยากได้ เกิดจากเทศบาลตำบลพุเตยเห็นประโยชน์ของการใช้ข้อมูลร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) การทำงานในเรื่องของคน การค้นหาข้อมูลที่เป็นตัวตนของเราเอง การพัฒนาศักยภาพของทุนมนุษย์ในพื้นที่ ทำให้เราได้รู้ถึงปัญหา จุดแข็งและจุดอ่อนที่ยังต้องพัฒนา นำมาบูรณาการกับนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล”

ทุกโครงการเกิดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาขยะที่เพิ่มขึ้น ปัจจุบันเรายังไม่มีที่ทิ้งขยะ เป็นของตัวเอง ต้องอาศัยพื้นที่ของกรมทางหลวง การขอความเห็นจากทุกกลุ่ม ในประชาคม จะทำให้เราได้เห็นแนวทางที่จะทำให้ขยะลดลงได้ เช่น คัดแยก ขยะตั้งแต่ต้นทาง หรือทำขยะอินทรีย์ เพื่อต่อยอดไว้ปลูกผักกินเอง”

นอกจากปัญหาขยะล้นเมือง ปัญหาความยากจนจากความเหลื่อมล้ำ ก็ส่งผลกระทบต่อวิถีชุมชนเช่นกัน เทศบาลตำบลพยุหะจึงนำมากำหนดเป็น นโยบายเพิ่มรายได้ให้เกษตรกร ใช้เวลาว่างหลังทำนาทำสวน ทอผ้า ทอเสื่ออก สอนการแปรรูปอาหาร เพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต

รวมถึงปัญหาเด็กและเยาวชนในพื้นที่ ขอบมั่วสุมและทะเลาะวิวาท กันเอง จำเป็นต้องสร้างกิจกรรมเพื่อดึงเยาวชนให้มาอยู่กับแหล่งเรียนรู้ สอนทักษะอาชีพ สอนทักษะการใช้ชีวิต ได้ใช้เวลาว่างกับผู้สูงอายุ สร้างความ ผูกพันในครอบครัว และเล็งเห็นคุณค่าของปู่ตายาย ไม่ปล่อยให้ท่านเหงา โดดเดี่ยว ซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหาการฆ่าตัวตาย

นอกจากนี้การส่งเสริมเกษตรปลอดภัย ฝึกอาชีพเพาะเห็ด ปลูกต้นหอม ก็เป็นอีกแนวทางของการส่งเสริมการมีสุขภาพดี

เพื่อเพิ่มพูนคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนพยุหะให้ยิ่งดีดี...

ในแง่ของจุดแข็ง เทศบาลตำบลพยุหะมีความโดดเด่นเรื่องศักยภาพ ของคน ดังนั้นในฐานะผู้นำ เราจะต้องต่อยอดคนที่เก่งอยู่แล้ว ให้เก่งยิ่งขึ้นไป และอบรมพัฒนาศักยภาพของคนในภาพรวมให้เติบโตก้าวหน้า

ในแง่ของจุดอ่อน จำเป็นต้องนำปัญหามาปรับปรุงแก้ไข เช่น ปัญหาขยะ ก็ดึงเอามาเป็นนโยบายของเทศบาลตำบลฯ สร้างการมีส่วนร่วมแบบประชาคม เพื่อร่วมกันแก้ปัญหา

“เราจะต้องโครงการกำหนดเป็นนโยบายของเทศบาลตำบลพยุหะขึ้นมา และหาแนวทางแก้ปัญหาขยะ เช่น โครงการหน้าบ้านนำมอง ชุมชน ไร่ถึง ขยะอันตราย ขยะคัดแยก เปิดโครงการธนาคารขยะ รับซื้อขยะ

เทศบาลตำบลพุดเตย แหล่งท่องเที่ยวจาก "การเรียนรู้" และ "ลงมือทำ"

“เทศบาลตำบลพุดเตย” เก็บข้อมูลปฐมภูมิเกี่ยวกับตัวเลขประชากร รายได้ อาชีพ และสุขภาพ มาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 เพื่อเอามา วิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก รู้จักตัวตนของตัวเอง และรู้ศักยภาพของคนในชุมชน

ปัจจุบันเทศบาลตำบลพุดเตยมีทุนมนุษย์ที่มีศักยภาพอยู่ประมาณ 116 คน กระจายในหลากหลายสาขาวิชาชีพ เช่น ครู ข้าราชการเกษียณ นักปราชญ์ และผู้รอบรู้ในเรื่องราวต่าง ๆ

แนวทางการบริหารจัดการท้องถิ่นของเทศบาลตำบลพุดเตย จะไม่เข้าไปอุ้มเพื่อสร้างความเข้มแข็ง แต่จะส่งเสริม สนับสนุน ความเข้มแข็งที่มีอยู่ เป็นทุนเดิมก่อนแล้ว เช่น การต่อยอดจากกีฬาเปตองไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ กับผู้สูงอายุ เป็นต้น

เป้าหมายจากนี้ไป เทศบาลตำบลพุดเตยจะพัฒนาและยกระดับตัวเองเป็น “แหล่งท่องเที่ยวเชิงเรียนรู้” ไม่ใช่แค่สถานที่ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวแห่กัน มานั่งดู นั่งฟัง แต่ต้องลงมือทำ ได้อะไรติดไม้ติดมือกลับไป และได้เรียนรู้จริง ๆ

การโยกย้ายถิ่นฐานของคนอีสานเข้ามาเป็นคนในพื้นที่ ถือเป็นหนึ่ง ในจุดแข็งที่ทางเทศบาลตำบลพยุหะสามารถต่อยอดขึ้นไปได้อีก เพราะมีความพร้อม เรื่องข้อมูลอยู่ก่อนแล้ว และคนอีสานเป็นกลุ่มคนที่ขยันขันแข็ง ให้ความร่วมมือ และมีความพร้อมเพรียงทั้งกิจกรรมงานบุญและการมีส่วนร่วม

“เทศบาลตำบลพยุหะเราไม่ได้ดีแค่ประเพณี แต่เรามีดีที่ความคิด สร้างสรรค์ มีดีในเรื่องของศักยภาพผู้นำที่พร้อมสนับสนุนงบประมาณอย่าง ไม่อึดออด อะไรส่งเสริมได้ก็จัดให้ จึงได้ใจและได้ความร่วมมือจากชุมชน ค่อนข้างมาก การที่เราทำงานและเน้นการมีส่วนร่วมกับทุกชุมชน ทำให้ เราเห็นศักยภาพของชุมชน” นายกา จินตนา ยืนยัน

สรุป 4 หัวข้อสำคัญที่ทำให้ “เทศบาลตำบลพยุหะ” และ “ชุมชนพยุหะ” เข้มแข็งมาจนถึงทุกวันนี้ ได้แก่

1. การบริหารท้องถิ่นไม่มีปัญหา
2. ไม่เกิดการแตกแยก
3. ประชาชนมีส่วนร่วมกับนโยบายท้องถิ่น
4. ทำงานเป็นทีม ทั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และเทศบาล

สุณี มั่นคง

ประธานแหล่งเรียนรู้คนเอาถ่าน (ยืนขวามือ)

กล้าณรงค์ พานแก้ว

สมาชิกสภาเทศบาลตำบลพุดเตย (ยืนซ้ายมือ)

"คนเอาถ่าน" เสกขยะให้เป็นเงิน

ปัญหาของเมืองท่องเที่ยวคือ ขยะสุมกองโตทุกรูปแบบ ทุกขนาด และทุกวัสดุ แม้แต่กิ่งก้านร่มเงาของไม้ใหญ่ริมรั้วก็ไม่เว้น

“เทศบาลตำบลพุดเตย” จึงพยายามแก้ปัญหา ด้วยการเปลี่ยนขยะประเภทกิ่งก้านของไม้ใหญ่ที่ทางเทศบาลฯ ตัดทิ้ง ให้สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้อีกครั้งในรูปของ “ถ่าน”

จึงเป็นที่มาของโครงการ แหล่งเรียนรู้ “คนเอาถ่าน” ที่ขยายผลจากการเผาถ่านจากกิ่งก้านไม้ใหญ่ ไปเผาผลไม้น่าเสียดาย ให้คงรูปอยู่ได้แปลงสภาพเป็น “ถ่านผลไม้ตุกกลินอับ” ซึ่งขายได้ราคาดีและมีรูปร่างสวยงาม

สุณี มั่นคง ประธานแหล่งเรียนรู้คนเอาถ่าน ตำบลพุดเตย อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าว่า การตัดต้นไม้ริมรั้ว แม้จะได้ประโยชน์ในเรื่องของความสวยงามและไม่รกรุงรัง แต่กลายเป็นขยะส่วนหนึ่งของชุมชนที่ทางเทศบาลตำบลพุดเตยพยายามแก้ปัญหาอยู่หลายปี

หลังไปศึกษาดูงานเตาเผาถ่านขนาด 200 ลิตร ที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะนาว อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ในปี พ.ศ. 2557 พอได้งบประมาณจัดซื้อเตาเผาจากเทศบาลตำบลพุดเตย จึงทดลองเรียนรู้การเผาถ่านอยู่พักใหญ่ จนสามารถแยกออกกว่าสี่ของคว้นจากเตาเผาถ่านแบบไหน

ที่แสดงว่าถ่านสุกได้ที่พอดีแล้ว หลังจากนั้นจะร่วมกับเยาวชนอาสาช่วยกันบรรจุใส่ถุงขนาด 3 กิโลกรัม ราคาจำหน่ายถุงละ 20 บาท โดยกลุ่มเยาวชนจะนำไปขายในละแวกใกล้เคียง มีรายได้เป็นค่าขนม

“ถ่านของเราเกิดมะเร็งน้อย เพราะเราดูความชื้นออกจากเนื้อไม้ด้วยการปิดอากาศไม่ให้เข้า ทำให้ถ่านดับเอง ไม่ใช้วิธีเอาน้ำดับเหมือนทั่วไป โดยปกติถ่าน 1 รอบจะใช้เวลาเผา 24 ชั่วโมง และได้ น้ำส้มควันไม้ เป็นผลพลอยได้”

นอกจากนี้ “คนเอาถ่าน” พยายามสร้างรายได้ให้มากขึ้น ด้วยการเผาถ่านผลไม้ดุดกลินอับ โดยใช้เศษผลไม้ที่เน่าเสียในชุมชน ได้แก่ สับปะรดกล้วย ทุเรียน มะขาม เงาะ และอื่น ๆ รวมถึงดอกไม้บางชนิด นำมาเผาและขายเป็นลูก ในราคาถุงละ 10-20 บาท

“เราเอาสับปะรดเข้าไปทั้งลูกแบบไหน ออกมาก็เป็นแบบนั้น ที่เพิ่มเติมคือความสวยงาม และประโยชน์ใช้สอยที่เพิ่มขึ้นจากเศษวัสดุเหลือใช้เอาไว้ดุดกลินอับ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม” **กล้าณรงค์ พานแก้ว** สมาชิกสภาเทศบาลตำบลพุดเตย อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ กล่าว

ถ่านผลไม้เป็นลูก ๆ สร้างรายได้เป็นกอบเป็นกำมากกว่าการขายถ่าน 3 กิโลกรัม ในน้ำหนักที่เท่ากัน อย่างไรก็ตาม การเผาถ่านก็ไม่ได้เป็นกิจกรรมที่ทำเงินได้มากนัก โดยเฉลี่ยทั้งปีมีรายได้ไม่เกิน 5,000 บาท เฉลี่ยเดือนละ 400-500 บาท แต่ก็พออยู่ได้เพราะเป็นกิจกรรมที่ไม่มีต้นทุน ไม่มีค่าใช้จ่ายไม่ต้องใช้น้ำมันในการเผา เน้นเป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อการศึกษา และเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเอาไม้มาเผา เก็บถ่านไว้ใช้งานมากกว่า

การเผาถ่านเป็นหนึ่งในแนวทางเพื่อแก้ปัญหาขยะ สามารถต่อยอดเป็นเงินได้ แม้ไม่มากนัก แต่ก็ดีกว่าปล่อยให้ขยะ ว่าง ๆ

บุญมา คมกล้า

ผู้จัดการธนาคารขยะได้ใจและประธานแหล่งเรียนรู้ขยะได้ใจ

"ขยะได้ใจ" แปลงขยะเป็นทุน

“ธนาคารขยะได้ใจ” ถือกำเนิดในปี พ.ศ. 2557 เพื่อแก้ปัญหาขยะล้นเมืองของ “เทศบาลตำบลพุดเตย” เป็นการขยายผลจากนโยบาย “พุดเตยชุมชนไร้ถัง” ของเทศบาลตำบลพุดเตย ในปีก่อนหน้า

บุญมา คมกล้า อายุ 63 ปี ผู้จัดการธนาคารขยะได้ใจและประธานแหล่งเรียนรู้ขยะได้ใจเล่าว่า ธนาคารขยะได้ใจเป็นโครงการชุมชนต้นแบบไร้ถังตั้งอยู่ที่ชุมชนวัดพุดเตยประสิทธิ์ หมู่ 4 เทศบาลตำบลพุดเตย อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ การดำเนินงานอย่างต่อเนื่องตลอด 5 ปีที่ผ่านมา ประสบความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ ทำให้ชุมชนโดยรอบ สะอาดน่ามองมากขึ้น และทำให้ชาวบ้านเริ่มเปลี่ยนพฤติกรรมทิ้งขยะโดยไม่คัดแยก มาเป็นการคัดก่อนทิ้ง แล้วเก็บไว้ขายกับธนาคารขยะได้ใจ มีรายได้เล็ก ๆ น้อย ๆ ไว้ใช้จ่าย

“ปัจจุบันเรามีสมาชิก 250 ราย ทุกคนจะถือสมุดธนาคารขยะของ สสส. (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ) เป็นบัญชีเงินออมรายได้จากการขายขยะ ซึ่งจะมีเงินปันผลทุกเดือนตุลาคมของทุกปี รวมถึงมีสวัสดิการ

เบิกค่ารักษาพยาบาลได้ 1,000 บาท และเงินช่วยค่าทำศพ (เฉพาะสมาชิก) อีก 2,000 บาท จึงได้รับความสนใจจากคนในชุมชนเป็นอย่างดี”

นอกจากการสร้างรายได้เป็นขวัญกำลังใจให้คนในชุมชนแล้ว แหล่งเรียนรู้ฯ ยังถ่ายทอดองค์ความรู้ง่าย ๆ เกี่ยวกับการคัดแยกขยะ รู้จักขยะอันตราย เข้าใจคุณค่าของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และรู้จักบริหารการเงินแบบครัวเรือนมากขึ้น ซึ่งถือเป็นผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญ

“เราอยากให้ชุมชนเข้มแข็ง หมู่บ้านเราเจริญ การจัดการขยะ การรักษาสิ่งแวดล้อม เป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน” ประธานแหล่งเรียนรู้ฯ กล่าว

วิถี กุลวงษ์

รองนายกเทศมนตรีตำบลพุดเตยและประธานแหล่งเรียนรู้ พลังก๊าซ พลังชุมชน

“พลังก๊าซ พลังชุมชน” ลดขยะ ช่วยลดค่าใช้จ่าย

“แหล่งเรียนรู้ พลังก๊าซ พลังชุมชน” เป็นกิจกรรมที่ต่อยอดมาจากโครงการ หน้าบ้านนำมอง ที่ต้องการลดปริมาณขยะ นำของเหลือใช้กลับมาใช้ใหม่ของเทศบาลตำบลพุดเตย

วิถี กุลวงษ์ รองนายกเทศมนตรีตำบลพุดเตย อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ และประธานแหล่งเรียนรู้พลังก๊าซ พลังชุมชน เล่าว่า “ขยะจากเศษอาหาร มูลจากสัตว์ และเศษผักที่เน่าเสีย สามารถนำมาหมักทำก๊าซชีวภาพได้ ช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายจากการซื้อก๊าซหุงต้มได้เดือนละ 400 บาท”

ถึงแม้เป็นจำนวนเงินไม่มาก แต่ก็ช่วยลดปริมาณขยะ และเป็นอีกแหล่งเรียนรู้ที่น่าสนใจ

อย่างไรก็ดี เขายอมรับว่าการลงทุนถึงหมักและถึงเก็บก๊าซชีวภาพยังใช้เงินลงทุนสูงหลักหมื่นบาท และต้องคอยเติมขยะอินทรีย์ ขยะเศษอาหารในถังหมักทุกวัน ถ้าไม่อยู่บ้านหรือไปทำงานต่างจังหวัดหลายวัน ตัวเนื้อก๊าซก็จะระเหยไปหมด

โครงการนี้เหมาะกับครัวเรือนที่มีความพร้อมทั้งทางด้านกำลังเงินและเวลา หรือเหมาะเป็นโครงการขนาดย่อมในชุมชน หาก อบต. เข้ามาสนับสนุนดูแล จะเกิดประโยชน์สูงสุดมากกว่า

ปัจจุบันสมาชิกในกลุ่มจำนวน 7-8 คน พยายามต่อยอดจากการใช้มูลสัตว์ เช่น ชี้หมู หรือขี้วัว มาเป็นเศษผักและขยะอินทรีย์ ทั้งหมดเพื่อลดต้นทุนบางส่วน แต่ยังมีติดข้อจำกัดเรื่องราคาถังหมักและถังเก็บที่มีราคาสูงอยู่ อย่างไรก็ตามกลุ่มจะพัฒนาศึกษาต่อไป

ประโยชน์หลัก ๆ ของการทำก๊าซชีวภาพไว้ใช้ในครัวเรือนคือเป็นแหล่งเรียนรู้ เพื่อการศึกษาต่อยอด ช่วยลดค่าใช้จ่ายได้บ้าง แต่ไม่ใช่สาระสำคัญเท่ากับการเปิดโอกาสให้ตัวเองได้ศึกษาเรียนรู้ ลงมือทดลองดู

सनัน พลแสน
ประธานแห่งเรียนรู้สวนตาหลวง

ผักปลอดสารพิษ "สวนตาหลวง" เศรษฐกิจพอเพียง เลี้ยงตัวได้

“หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถเลี้ยงตัวเองได้ ทำให้อยู่ดีกินดี ไม่อดอยาก มันไม่ลำบากเหมือนที่เราคิด ตอนแรกนึกว่าจะลำบากกว่านี้ แต่จริง ๆ แล้วไม่เลย อยากให้ทุกคนเร็วลองทำ ทดลองทำน้อย ๆ ไม่ต้องทำมาก แค่ลองดู” สนั่น พลแสน อายุ 57 ปี ประธานแหล่งเรียนรู้ “สวนตาหลวง” เกษตรอินทรีย์วิถีไทย ตำบลพุดเตย อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ บอกถึง ภาพชีวิตที่ดีขึ้น หลังเปลี่ยนวิถีคิด หันมายึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง

ทุกวันนี้เขาตื่นเช้าขึ้นมา มีพืชผักสวนครัว หมูเห็ดเปิดไก่ อยู่รายล้อมบ้าน ราวกับซูเปอร์มาร์เก็ตส่วนตัว ไม่ต้องใช้เงินแม้แต่บาทเดียวก็อิ่มได้ ทำให้ ครอบครัวมีความสุข และยังแบ่งปันผักปลอดสารพิษให้เพื่อนบ้านในชุมชน ได้อีก

สนั่นเริ่มกลับมาพลิกฟื้นผืนดินทำกิน จากที่เต็มไปด้วย “สารเคมี” ค่อยปรับเปลี่ยนมาเป็น “เกษตรอินทรีย์” ในปี พ.ศ. 2557 หลังจากไปตรวจเลือดกับอนามัยชุมชนแล้วพบว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่มีสารพิษตกค้างอยู่ในเลือด ทำให้เริ่มฉุกคิดว่า ทำอย่างไรจึงจะลดสารพิษในเลือดลงได้ จึงหันมาปลูกผักปลอดสารทุกอย่างที่กินได้ และกินได้อย่างสบายใจในทุกอย่างที่ปลูก

ขณะเดียวกัน ก็พยายามลดละเลิกการใช้ปุ๋ยเคมี หันมาคิดค้นพัฒนาปุ๋ยหมัก โดยหาเศษขยะอาหารในชุมชน จนได้ปุ๋ยสูตรนมสด จากการนำนมโรงเรียนที่เสียแล้วมาหมักเอาไว้ใช้ไล่แมลง ช่วยเร่งต้น ดอก ใบของพืชให้เงางามแข็งแรง โดยไม่ใช้สารเคมีแม้แต่หยด

“การปลูกผักปลอดสารพิษ เลี้ยงไก่ไข่ เลี้ยงเป็ด เลี้ยงปลาคุณเพาะเห็ดฟาง เห็ดหอยนางรม เป็นการสร้างสภาพแวดล้อมตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง ทุกวันนี้ผมมีทุกอย่างให้ครอบครัว สามารถอยู่รอดได้ ไม่ว่าเศรษฐกิจจะตกต่ำอย่างไร แต่เราก็ยังอยู่ดีกินดี เพราะปลูกผักไว้กินเอง”

ที่สวนตาลทองจะไม่เน้นการจำหน่ายผักปลอดสารเพื่อสร้างรายได้ แต่ยกระดับเป็นศูนย์การเรียนรู้ เป็นแหล่งอาหารของชุมชน เอาไว้แบ่งปันกันเพื่อให้คนในชุมชนมีสุขภาพดี มีอายุยืนยาว

จากที่เคยเป็นเกษตรกรที่รู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงแบบงู ๆ ปลา ๆ ต้องเดินสายไปดูงานจังหวัดอื่นจนรองเท้าสึก ทุกวันนี้วิทยากรหลายท่านที่เคยไปศึกษาดูงาน ต่างแวะเวียนมาศึกษาหาความรู้ที่สวนตาลทองอยู่เนือง ๆ

เขาบอกว่าเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ 9 “เหมือนเป็นตำนาน” ถ้าทุกคนอยากเรียนรู้และเข้าใจ ต้องลงมือทำ ถือเป็นการวางรากฐานระยะยาว เพื่อให้ลูกหลานของเราเติบโตมีสุขภาพที่ดี มีแหล่งอาหารไว้เก็บกิน และแบ่งปันชุมชนได้ไม่รู้จบ

คุณป้าทองพูน มั่นคง

ประธานแหล่งเรียนรู้จริงใจขนมไทย (ซ้ายมือ)

คุณยายอมรรัตน์ เหลืองอุไร

เลขานุการแหล่งเรียนรู้จริงใจขนมไทย (ขวามือ)

อร่อยได้ใจ กับ "จริงใจขนมไทย"

ถ้ามา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา แล้วไม่ได้ลิ้มรสชาติ
ไถ่อย่างนุ่ม ๆ "วิเชียรบุรี" บางทีอาจจะยังไม่ถึง อำเภอลำทะเมนชัย จริง ๆ ก็ได้
แต่ถ้าอยากเข้าถึงเนื้อสัมผัส (texture) แท้ ๆ ที่เป็นตัวตนของ
อำเภอลำทะเมนชัย แล้วไม่ควรพลาดด้วยประการทั้งปวง ในการไปเยี่ยมชม
"แหล่งเรียนรู้จริงใจขนมไทย" ตำบลพุดเตย อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา
แห่งชุมชน กับรสมือทำขนมสูตร ย่า ยาย

ป้าทองพูน มั่นคง วัย 67 ปี ประธานแหล่งเรียนรู้จริงใจขนมไทย
เล่าว่า จริงใจเป็นขนมสูตรใหม่ที่คิดค้นและพัฒนาโดยกลุ่มแม่บ้าน ตำบลพุดเตย
เป็นไอเดียปัง ๆ ที่ต่อยอดมาจากขนมชั้น แต่ให้รสสัมผัสหอมหวานมันเข้มข้นกว่า
เพราะมีไส้ถั่วอยู่ในเนื้อขนม

ในช่วงแรกที่ทดลองตลาด ได้รับความสนใจจากชุมชนใกล้เคียง และ
ในพื้นที่ห่างไกลออกไป หลังจาก "เทศบาลตำบลพุดเตย" ให้การสนับสนุน
จึงเปิดตัวเป็นแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2557-2558 และ
ใช้ชื่อว่า "ขนมจริงใจ" ซึ่งเป็นชื่อบ้าน ๆ ฟังแปลกหู แต่ก็ช่วยจุดประกายให้
ผู้คนหันมาสนใจ

เดิมขนมที่หน้าตาละม้ายขนมชั้นชนิดนี้ เคยถูกเรียกขานว่า **“ขนมโกลเด่”** มาก่อน โดยไม่รู้เหตุผลที่มาจากใครเป็นคนต้นคิดชื่อนี้ ฟังเผิน ๆ เหมือนกับขนมคนหลายใจ เพราะไม่รู้จะเลือกทางไหนดี จึงตั้งชื่อให้ใหม่ว่าขนมจริงใจ

ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา **“ขนมจริงใจ”** จึงเป็นหนึ่งในภาพจำของตำบลพุเตยที่ผู้คนทั่วทุกภาคต่างมาเยี่ยมชม มาลองชิม และมาเรียนรู้หัดทำขนมชื่อเป็นมงคลของชุมชนแห่งนี้

นอกจากขนมจริงใจของกลุ่มแม่บ้าน ตำบลพุเตยแล้ว รสมี้อทำขนมประเภทอื่น ๆ ของบรรดาคุณย่าคุณยายก็อร่อยไม่แพ้ใคร จนได้รับออเดอร์จำนวนมากโดยเฉพาะช่วงเทศกาล ทั้งงานบุญ งานบวช งานสารท และงานตรุษไทย ตรุษจีน สมาชิกในกลุ่มต่างเร่งทำขนมส่งลูกค้า จนไม่มีเวลาเปิดดูละครโทรทัศน์รีรันอย่างที่เคยเป็น

ขนมยอดนิยมของ **“จริงใจขนมไทย”** ได้แก่ ขนมถั่วแปบ ขนมใส่ไส้ ขนมกระยาสารท ขนมชั้น ขนมเทียน และลอดช่อง ที่ใหม่สด ทำวันต่อวัน

“เราทำขนมได้ทุกอย่าง ขอให้บอกมา” ป้าทองพูนพูดแบบยิ้ม ๆ

ยายอมรัตน์ เหลืองอุไร วัย 76 ปี เลขาธิการแหล่งเรียนรู้จริงใจขนมไทย บอกว่า ปัจจุบันมีสมาชิกในกลุ่ม 54 คน คิดเป็นจำนวน 67 ทุน จากการลงขันหุ้นละ 100 บาท ตั้งแต่รวมกลุ่มกันมาจนถึงปัจจุบันเป็นเวลา 14 ปี (พ.ศ. 2549-2563) เงินลงหุ้นยังอยู่ครบทุกบาททุกสตางค์ และยังมีกำไรเหลือกินเหลือเก็บแบ่งปันให้บรรดาสมาชิก และจ่ายค่าแรงกลุ่มที่มาช่วยงาน ได้พอมีกินมีใช้ พอค่ากับข้าว

เป็นอีกอาชีพเล็ก ๆ ในครัวเรือน ส่งต่อภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น

สุรินทร์ นาโพธิ์

ประธานแหล่งเรียนรู้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเสื่อกกพุดเตย (กลาง)

รุ่งนภา ทากุดเรือ

รองประธานแหล่งเรียนรู้ฯ (ซ้าย)

หนอย โคตรกำพี้

ประชาสัมพันธ์แหล่งเรียนรู้ฯ (ขวา)

"เสื่อกกพุดเตย" ศูนย์เรียนรู้ความรัก และสามัคคีในชุมชน

หลังจากเข้ารับฝึกอบรมอาชีพกับเทศบาลตำบลพุดเตย อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ในปี พ.ศ. 2556 **สุรินทร์ นาโพธิ์** วัย 44 ปี ประธานแหล่งเรียนรู้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเสื่อกกพุดเตย ก็รวมกลุ่มกับเพื่อนอีก 2 คนคือ **รุ่งนภา ทากุดเรือ** วัย 51 ปี รองประธานแหล่งเรียนรู้ฯ และ **หนอย โคตรกำพี้** วัย 63 ปี ประชาสัมพันธ์แหล่งเรียนรู้ฯ

จัดตั้งเป็นกลุ่มอาชีพแม่บ้านเกษตรกร โดยรวมตัวกันแบบหลวม ๆ ในปี พ.ศ. 2556-2557 และประกาศรวมตัวอย่างเป็นทางการ ภายหลังได้งบประมาณสนับสนุนก็เหลือสำหรับทอเสื่อกกจำนวน 9 ตัว จาก “เทศบาลตำบลพุดเตย” ในปี พ.ศ. 2559

จากเดิมที่ทางเทศบาลตำบลพุดเตยจัดซื้อ เพื่อแจกจ่ายสร้างอาชีพให้กับชุมชนทั้ง 9 แห่งในเขตเทศบาลฯ แต่หมู่อื่น ๆ ไม่มีความถนัดในการใช้ก็เหลือทอเสื่อกก เทศบาลฯ จึงยกให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจากหมู่ 1 นำไปส่งเสริมการเรียนรู้และฝึกอาชีพทั้งหมด

โดยในกลุ่มจะแบ่งกันทอเสื่อกกๆ 3 ประเภทคือ

1. ขนาดหน้ากว้าง 40 เซนติเมตร ความยาว 2 เมตร สำหรับแปรรูปเป็นกระเป่า ผ้าผืนเอกสาร และกล่องกระดาษทิชชู โดยมีผู้ผลิตมารับซื้อไปอีกทอดหนึ่ง ราคาขายเมตรละ 200 บาท

2. ขนาดหน้ากว้าง 70 เซนติเมตร ออกแบบเป็นลายลูกแก้ว และลายขีด โดยประยุกต์มาจากลายผ้าถุง ราคาขายเมตรละ 100 บาท

3. ขนาดหน้ากว้าง 75 เซนติเมตร ความยาวไม่จำกัด แล้วแต่ลูกค้าสั่ง เป็นเสื่อกกทอขายขึ้นเดียวสำหรับใช้ในงานบุญ ราคาขายเมตรละ 150 บาท

“ต้นกกที่เป็นวัตถุดิบ เราปลูกเองได้ หรือไปตัดกกโบราณที่ขึ้นตามชายคลองเอา เอามาจักเป็นเส้น ตากแดด 20 วัน จากสีเขียวสดกลายเป็นสีขาวก็พร้อมใช้งานได้ หรือบางช่วงถ้ามีคำสั่งซื้อเข้ามาจริงๆ เราก็สามารถไปซื้อที่ตลาด อำเภอวิเชียรบุรี ราคาขายกิโลกรัมละ 40-60 บาทแล้วแต่ขนาด” สุรินทร์เล่า

อาชีพทอเสื่อกกเป็นงานที่ทำได้เรื่อยๆ ใช้เวลาว่างหลังทำนาทำไร่ โดยเบื้องหลังความสำเร็จที่แท้จริงไม่ได้มาจากการสร้างรายได้ แต่มาจากการรวมกลุ่ม เรียนรู้การบริหารจัดการ และส่งเสริมความรักความสามัคคีในชุมชน

ปัจจุบันผลิตภัณฑ์จากเสื่อกก ผ่านการรับรอง “มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเพชรบูรณ์” ซึ่งสร้างขวัญและกำลังใจให้กับบรรดากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้ไม่น้อย

ฐิติรัตน์ พรหมนอก
young smart farmer กลุ่มเกษตรกรปลอดภัย (นั่งซ้ายสุด)

"เกษตรกรปลอดภัย" ทำได้ทำเลยไม่ต้องรอ

นับวันเกษตรกรปลอดภัยกลายเป็นกระแสหลักสำหรับคนที่ใส่ใจเรื่องสุขภาพ แม้ว่าพฤติกรรมผู้บริโภคจะยังไม่ได้เปลี่ยนแปลงทันทีทันใด เพราะราคาจำหน่ายพืชผักปลอดภัย ยังสูงกว่าเกษตรกรสารเคมีอยู่มาก แต่การที่เกษตรกรบางกลุ่มเริ่มหันมาปลูกพืชผักโดยใช้ “เกษตรกรปลอดภัย” แทน “เกษตรกรเคมี” มากขึ้น ก็ช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นให้กับกลุ่มเกษตรกรบางกลุ่ม ที่ยังยึดติดกับการใช้สารเคมี

ฐิติรัตน์ พรหมนอก วัย 39 ปี young smart farmer กลุ่มเกษตรกรปลอดภัย ตำบลพุดเตย อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ จากมนุษย์เงินเดือนที่ใช้ชีวิตในสังคมเมือง ถึงจุดหนึ่งเมื่อชีวิตเปลี่ยน เธอก็ได้ตระหนักว่าการทำเกษตรไม่ใช่เรื่องลำบากยากเย็นเกินไป และการพลิกฟื้นหน้าดินที่อัดแน่นไปด้วยสารเคมี เปิดทางให้ดินและพืชได้หายใจด้วยหน้าากเกษตรปลอดภัยบ้าง ก็ไม่ใช่เรื่องไกลตัว

“คนทั่วไปมักจะคิดว่าเกษตรกรปลอดภัยทำไม่ได้ ถ้าเราเลือกที่จะเรียนรู้ และอยู่กับมัน ถึงวันหนึ่งเราก็จะทำได้ ไม่จำเป็นต้องมีเงินแสนเงินล้าน ถึงค่อยคิดทำเกษตรกรปลอดภัย สามารถเริ่มต้นทำได้เลยตอนนี้”

ไชยา พึ่งแก้ว

ประธานกลุ่มเกษตรกรปลอดภัย (ชาวสุด)

แนวคิดวิถีเก่าคือ การปลูกพืชผักถ้าไม่ใช้สารเคมี ผลผลิตจะไม่ดี ไม่คุ้มค่าการลงทุน แต่แนวคิดวิถีใหม่คือ การปลูกพืชผักโดยใช้สารเคมีเท่าที่จำเป็น ผลผลิตอาจไม่ดีมาก แต่คุ้มค่ากับสุขภาพและการลงทุนระยะยาว

เรื่องที่น่าเจ็บปวดคือ มีเกษตรกรจำนวนมากไม่น้อยที่ปลูกพืชผักขาย แต่ถึงเวลาทำอาหารกินเองกลับมาซื้อค่าน้ำมีรูจากสวนเกษตรปลอดภัย ฐิติรัตน์ถามว่า ถึงเวลาแล้วหรือยัง ที่เกษตรกรจะปลูกในสิ่งที่ตัวเองกิน และขายคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับผู้ซื้อ

ปัจจุบันกลุ่มเกษตรกรปลอดภัย สามารถรวมตัวผู้ที่มีแนวคิดเดียวกัน ได้ 25 คน บางรายก็เริ่มปลูกผักปลอดภัยไว้กินเอง ไม่ได้เน้นขาย หลายรายได้มาตรฐานเกษตรปลอดภัย GAP (Good Agricultural Practice การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี หรือระบบการผลิตที่ดี) และอีก 6-7 ราย อยู่ระหว่างพัฒนาตัวเองไปสู่มาตรฐานคุณภาพ PGS (Participatory Guarantee Systems ระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม)

ไชยา พึ่งแก้ว วัย 47 ปี ประธานกลุ่มเกษตรกรปลอดภัย เสริมว่า ตัวเองก็ได้รับผลกระทบจากการใช้สารเคมีในการปลูกพืชผักส่งไปขาย ระยะเวลาหลังจึงเลี้ยวมาใช้ปุ๋ยชีวภาพ และปุ๋ยจุลินทรีย์ทดแทน ทำให้สุขภาพเริ่มดีขึ้น และว่าทุกวันนี้เรามักจะเห็นผักสวย ๆ วางขายอยู่เต็มชั้น แต่ชาวบ้านไม่มีทางซื้อกิน เพราะเป็นผักอบยาในทุกขั้นตอนการผลิต

เกษตรกรปลอดภัยคือการเพาะปลูกโดยใช้สารเคมีที่จำเป็นและเก็บเกี่ยว ในระยะปลอดภัย แม้จะไม่ได้สร้างรายได้เป็นกอบเป็นกำ แต่ก็สร้างความสุขใจให้ทั้งผู้ปลูกและผู้บริโภคได้มีคุณภาพชีวิตดี ๆ ได้ซื้อขายและเห็นหน้ากันไปนาน ๆ

สุรินทร์ นาโพธิ์

ประธานแหล่งเรียนรู้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าปูเตย

"ทอผ้าที่กระตุก" สร้างลายใหม่ เอกลักษณ์ชุมชน

หลังได้รับมอบ “กักระตุก” จากเทศบาลตำบลพุดเตย อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 9 ตัว แหล่งเรียนรู้ “แม่บ้านเกษตรกร กลุ่มทอผ้า กักระตุก” ก็รวมตัวกันอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2559 มีสมาชิกในช่วงเริ่มต้น 21 คน ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด 28 คน

โดยหลังจากฝึกฝนเรียนรู้จนชำนาญ ก็เริ่มหัดทอผ้าห่มลายขีด ลายสอง ลายสี่ตะกอก และพัฒนาลายลูกแก้วให้เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชนพุดเตย โดยแบ่งงานกันทำระหว่างการทอผ้าถุงมัดหมี่ ทอผ้าขาวม้า และการทอเสื่ออก

“ตลาดเสื่ออกมีแม่บ้านเกษตรกรทำกันเยอะ เราเลยพยายามหนีมาทอผ้าถุงมัดหมี่ โดยใช้ลวดลายลูกแก้วเป็นลายเฉพาะของเราเอง เพื่อสร้างความแตกต่าง ซึ่งตลาดตอบรับดีพอสมควร โดยเราขายผ้าถุงมัดหมี่หน้ากว้าง 100 เซนติเมตร ยาว 2 เมตร ในราคา 600-1,000 บาท และผ้าขาวม้า หน้ากว้าง 80 เซนติเมตร ยาว 2 เมตร เย็บชายผ้าพร้อมใช้งาน ในราคาผืนละ 200 บาท” สุรินทร์ นาโพธิ์ ประธานแหล่งเรียนรู้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าปูเตย กล่าว

นอกจากนี้จากลายลูกแก้วที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวพุเตยแล้ว กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้ศึกษาลวดลายใหม่ ๆ ที่เป็นของชุมชนท้องถิ่นอยู่เสมอ ตัวอย่างเช่น ลายพญานาคที่ประดับในงานประเพณีบุญบั้งไฟพุเตย ลายต้นเตย ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ประจำตำบล และลายน้ำพุ ที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยว บ่อน้ำพุร้อนอันลือชื่อของพุเตย

“เราพยายามระดมความคิดของคนในชุมชน มาช่วยกันออกแบบ อัตลักษณ์ของตำบล สร้างการมีส่วนร่วม นำจุดแข็งของแต่ละแหล่งเรียนรู้ มาผสานพลังกัน ตัวอย่างเช่น วานให้กลุ่มฮักบั้งไฟช่วยออกแบบลายพญานาคให้ เพื่อเอามาประยุกต์ใช้กับการทอผ้ามัดหมี่

เราได้รับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน จากสำนักงานอุตสาหกรรม จังหวัดเพชรบูรณ์ ในทุกกลุ่มผลิตภัณฑ์ ทั้ง ผ้าถุงมัดหมี่ ผ้าขาวม้า และ ผลิตภัณฑ์จากเปลือก

มองว่าโอกาสที่เราจะขยายตลาดจะมีมากขึ้น สิ่งสำคัญที่สุด ไม่ใช่ การเพิ่มรายได้ แต่เป็นการได้ใช้เวลาด้วยกันกับเพื่อน ๆ ในชุมชน เพราะ การทอผ้าเป็นอาชีพเสริมหลังทำสวนทำไร่ เป็นงานที่ทำได้เรื่อย ๆ ถ้ามีเวลาว่าง”

สุรินทร์ย้ำว่า “การทอผ้าเป็นศิลปะแห่งภูมิปัญญาที่ทรงคุณค่า คนรุ่นใหม่และรุ่นถัดไปควรอนุรักษ์สืบสานต่อ การมารวมกลุ่มของแม่บ้าน เกษตรกร นอกจากส่งเสริมความสามัคคีอันดีในชุมชนแล้ว ยังเป็นแหล่งเรียนรู้ สำคัญที่พร้อมถ่ายทอดสู่เยาวชนรุ่นใหม่ และสำหรับทุกคนที่สนใจเรียนรู้”

จันทร์เพ็ญ หาญรัก
ประธานแหล่งเรียนรู้แคร่ไม้ไผ่

"แคร่ไม้ไผ่" ความสุขสร้างรายได้

“หน้าแล้งทำสวน หน้าฝนทำนา มีเวลารว่างทำแคร่” สำหรับ “แหล่งเรียนรู้แคร่ไม้ไผ่” แล้ว ความสุขของคนกลุ่มนี้มีขนาดกว้างคุณยาว คุณสูง 90X200X50 ซม. เป็นพื้นที่เล็ก ๆ สำหรับไว้เอนกาย ใว้ นั่งคุยกัน ทำให้วิถีชีวิตได้กินอิ่มนอนอุ่น ได้ใช้เวลาอยู่กับครอบครัว และใช้ชีวิตอยู่ในถิ่นฐานบ้านเกิด

จันทร์เพ็ญ หาญรัก ประธานแหล่งเรียนรู้แคร่ไม้ไผ่ ตำบลพุดเตย อำเภอลำดวนบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ตัดสินใจใช้เวลาว่างหลังทำนา มาเรียนทำแคร่ไม้ไผ่กับสหกรณ์ตำบลพุดเตย โดยเทศบาลตำบลพุดเตยและสหกรณ์พุดเตย ลงขันออกค่าใช้จ่ายอบรมและอาหารกลางวัน ให้กับบรรดาสมาชิกที่สนใจฝึกอบรม

รุ่นที่เธอมาเรียนมีกลุ่มแม่บ้านตำบลพุดเตยและต่างตำบล มาเรียนรวมกัน 8-9 คน ช่วงปลายปี พ.ศ. 2561 เรียน 2 วันก็จบหลักสูตร หลังจากนั้นไม่นานเธอและเพื่อน ๆ แม่บ้านก็รวมกลุ่มกันประกอบอาชีพทำแคร่ไม้ไผ่ และโซฟาไม้ไผ่ เป็นรายได้เสริมหลังว่างเว้นจากการทำนาทำสวน

“มีรายได้พออยู่ได้ ดีกว่านั่งเฉย ๆ ช่วยกันทำงานเป็นกลุ่ม พุดคุยเฮฮา กันไป เลี้ยงหลานไป มีรายได้ มีความสุขดี”

กว่าจะได้เป็นแคร่ไม้ไผ่สวยงาม ขวัญใจบรรดาร้านจุ่มแช่ และผู้สนใจทั่วไป กลุ่มแม่บ้านมือใหม่หัวใจหัดสานแคร่กลุ่มนี้ ต้องลองผิดลองถูก ไม้ไผ่บาดมือมานับครั้งไม่ถ้วน

“ทำใหม่ ๆ เราตั้งราคาขายเพียง 380 บาท เพราะยังไม่มั่นใจฝีมือตัวเอง ไม่กล้าตั้งราคาสูง กลุ่มของพวกเรามาตรฐานสูง ไม่เนี้ยบ ไม่ผ่าน เพราะเรา สานละเอียด แข็งแรง ทนทาน อยู่ได้นานกว่าจะพัง ถ้ารักษาดี ๆ ไม่เอาไป ตากแดดตากฝน” จันทร์เพ็ญเล่า

ทุกวันนี้พอมีฝีมือโดดเด่นไม่อายุใคร ทางกลุ่มฯ จึงขยับราคาขายจาก 380 บาท ขึ้นมาเป็น 500 บาท และโซฟาไม้ไผ่ตัวละ 450 บาท ถ้าซื้อโซฟา ยกชุด 5 ตัวพร้อมโต๊ะวางตรงกลาง ขายเพียงชุดละ 900 บาท ถึงจะปรับราคา เพิ่มขึ้นตามมาตรฐานงานคุณภาพก็แล้ว แต่ต้องยอมรับว่าเป็นราคาเฟอร์นิเจอร์ จากผลิตภัณฑ์ธรรมชาติที่ถูกต้องจริง ๆ

เธอบอกว่า ที่ไม่ตั้งราคาสูง เพราะชาวบ้านไม่มีเงินซื้อ เลยตั้งราคา เอาแค่พอขายได้ ค่าแรงแทบไม่ได้คิดกัน เพราะตั้งใจทำให้สุดฝีมือ และว่า สิ่งที่ได้กลับมามีค่ามากกว่าเงินทอง คือการได้ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันกับครอบครัว และคนในชุมชน

อีกเหตุผลหนึ่งคือ แคร่ไม้ไผ่กับโซฟาไม้ไผ่ เป็นสินค้าขนาดใหญ่ ไม่สามารถส่งไปขายไกล ๆ ได้ ทางกลุ่มจัดส่งให้ถึงบ้านเฉพาะในชุมชนคนทุพพเทย เท่านั้น นอกเหนือจากนี้ต้องขนส่งเองจากแหล่งผลิต ปัจจุบันเปิดช่องทางขาย ผ่านเฟซบุ๊ก ทำให้มีคำสั่งซื้อหลังไหลมาจากทั่วสารทิศ จนผลิตแทบไม่ทัน เนื่องจากเป็นงานแฮนด์เมด และวัสดุไม้ไผ่ในชุมชนเริ่มหายาก จนต้องออกไป หาซื้อในพื้นที่ห่างไกล

หากได้เห็นชิ้นงานแล้ว จะรับรู้ได้ถึงความตั้งใจในการทำงานของกลุ่ม ที่บอกว่า “แม้จะเหนื่อย แต่สุขใจ”

ทองพูน ศิลานา
ประธานแหล่งเรียนรู้ชักบังไฟ

"ชักบังไฟ"

สืบสานภูมิปัญญาอีสาน ที่พุเตย

บางคนอาจจะชื่นชอบและจดจ่อกับเทศกาลแห่งความสุขในช่วง
ขึ้นปีใหม่ แต่สำหรับชุมชนคนพุเตยแล้ว ไม่มีอะไรจะสนุกสสนานและน่าตื่นเต้น
เท่ากับ “เทศกาลงานบุญชักบังไฟพุเตย” อีกแล้ว เพราะการจัดงานเทศกาล
ของที่นี่ยิ่งใหญ่อลังการ ยิ่งกว่าถิ่นกำเนิดชักบังไฟอีสานเสียอีก

งานบุญชักบังไฟ ตำบลพุเตย อำเภอลำทะเมนชัยบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์
เป็นการไหลบ่าทางวัฒนธรรมของผู้คนภาคอีสานที่อพยพแหล่งทำกินขยับมา
ด้านข้างอยู่ภาคกลางตอนบน โดยเฉพาะตำบลพุเตยเป็นที่ราบลุ่ม ฝนดิน
อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก

ไม่เพียงแต่ “ความงอกงาม” ของพืชผล จากดินดำน้ำชุ่ม แต่
“ความงดงาม” ของประเพณี ก็แตกหน่อผลิบาน จนฝังรากลึก

ทองพูน ศิลานา วัย 69 ปี ประธานแหล่งเรียนรู้ชักบังไฟ ตำบลพุเตย
อำเภอลำทะเมนชัยบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ บอกเล่าถึงที่มาของชักบังไฟพุเตยว่า
งานบุญชักบังไฟเกิดขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2500 ทำถวายเจ้าพ่อพุเตย ซึ่งตั้งอยู่
บริเวณสวนสาธารณะพุเตยในปัจจุบันนี้ จุดประสงค์ก็เพื่อบวงสรวงขอให้
อยู่เย็นเป็นสุข ปลอดภัยป่า (ไข้มาลาเรีย) และขอฟ้าขอฝนให้ตกต้องตามฤดูกาล

จากบั้งไฟเล็ก ๆ บั้งแรกขนาดเท่าหัวนิ้วมือ ผ่านไปหลายสิบปี ทุกวันนี้กลุ่มฮักบั้งไฟสามารถผลิตบั้งไฟความยาวขนาด 24 เมตร ขนใส่รถ 6 ล้อเอาไปแห่ทั่วเมือง กลายเป็นเทศกาลขึ้นชื่อประจำปีของตำบลพุดเตย

เบื้องหลังความสำเร็จของบั้งไฟพุดเตย มาจากความเชื่อและแรงกายแรงใจ ไม่มีหยุดของคน 3 กลุ่มคือ คุ่มผาแดง คุ่ม พ.พัฒนา และคุ่มรวมญาติ ที่เป็นกำลังหลักขับเคลื่อนเทศกาลงานบุญนี้ ให้อยู่คู่กับวิถีแบบไทย ๆ และถือเป็นความภาคภูมิใจร่วมกันของคนพุดเตย

บั้งไฟแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ “บั้งไฟจุด” น้ำหนัก 1 กิโลกรัมขึ้นไป กับ “บั้งไฟเฮ้” ยาวสุดตอนนี้ 24 เมตร เป็นบั้งไฟประยุกต์ เน้นสวยงาม จัดขบวนแห่แต่จุดไม่ได้ เอาไว้อวดอย่างเดียว

กลุ่มฮักบั้งไฟยกระดับเป็นกลุ่มคุ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542-2543 เป็นต้นมา และเทศบาลตำบลพุดเตยส่งไปดูงานทำบั้งไฟที่แหล่งใหญ่ จังหวัดยโสธร แล้วกลับมาพัฒนาต่อยอดจนได้ลายบั้งไฟประจำถิ่นของตัวเองคือ “ลายสักตา” เป็นลวดลายที่โดดเด่นเพราะนูนขึ้นมาเป็นสามมิติ จนหน่วยงานราชการ โรงเรียน มหาวิทยาลัย และบุคคลทั่วไป ต่างมาศึกษาดูงาน ศึกษาวิธีแกะลาย เพื่อเอาไปประยุกต์ใช้

“เราไม่ได้ถ่ายทอดองค์ความรู้เพียงแค่วิธีการออกแบบบั้งไฟ แต่เราสอนวิธีคิดในโครงสร้างทางสถาปัตยกรรม มาเรียนรู้โครงสร้างรถแท็กซี่ รถบุปผชาติ จะจัดอย่างไร จะเอาโครงสร้างที่สามารถรับน้ำหนักได้มาก ๆ ไปวางอยู่บนรถก็พอได้อย่างไร โครงสร้างเป็นตัวสำคัญ ถ้าเราจะจัดวางบุษบก 5-6 หลัง จะทำอย่างไรให้อยู่บนโครงสร้างบั้งไฟเดียวกันได้ นี่คือศาสตร์และศิลป์ที่ซ่อนอยู่ในงานบุญบั้งไฟพุดเตย” ทองพูนบอกเคล็ดไม่ลับของความสำเร็จ

ทุกวันนี้งานเทศกาลบั้งไฟพุดเตย คือหนึ่งในมรดกทางวัฒนธรรมของคนอีสาน ที่ฝังแน่นอยู่ในลมหายใจ ไม่ว่าจะย้ายถิ่นฐานไปอยู่ภาคไหน

"จิตอาสาพุดุย" หัวใจแห่งการให้และให้

“ที่อื่นต่างพากันอิจฉา ซ่อมบ้านยังไงไม่มีค่าแรง”

“คนดูงานต่างสงสัย ทำไมถึงทำได้”

“แล้วทำไมถึงทำ โดยที่ไม่ได้อะไร”

ฯลฯ

หลากหลายคำถามและหลายคำตอบ ที่นำไปสู่คำจำกัดความง่าย ๆ เพียงคำเดียวคือ “ทำด้วยใจ”

“จิตอาสาพุดุย” เป็นประเพณีเก่าแก่ที่สืบทอดกันมาช้านานในชุมชนพุดุย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 จากรุ่นสู่รุ่นของกลุ่มคนอีสานที่มาพลิกฟื้นไร่เนาอยู่ที่พุดุย และตัดสินใจตั้งรกรากอยู่ชั่วชีวิต

จากความร่วมมือร่วมใจในงานบุญที่แผ่ขยายไปถึงกิจกรรมแห่งการให้ จนกลายเป็นบรรทัดฐานที่รับรู้โดยทั่วกันว่า สำหรับจิตอาสาพุดุยแล้ว ไม่ต้องร้องขอ ไม่ต้องมีค่าจ้าง ทุกคนรู้หน้าที่ ไปด้วยใจ และตั้งใจทำงานสืบสานประเพณี จนกว่าจะไม่มีแรงทำ

บุญหลา ปะตาทะยัง

ประธานแหล่งเรียนรู้จิตอาสาทุเตย (จิตอาสางานบุญและซ่อมแซมบ้าน)

บุญหลา ปะตาทะยัง วัย 64 ปี ประธานแหล่งเรียนรู้จิตอาสาทุเตย (จิตอาสางานบุญและซ่อมแซมบ้าน) เล่าว่า กลุ่มจิตอาสางานบุญและซ่อมแซมบ้าน เริ่มรวมตัวกันเป็นกลุ่มเป็นก้อนในปี พ.ศ. 2553-2554 จากการที่ชาวบ้านที่ด้อยโอกาสในพื้นที่และกลุ่มคนทุพพลภาพ ไปร้องทุกข์กับเทศบาลตำบลทุเตย ขอให้มาช่วยซ่อมแซมบ้านที่ผุพัง หรือเสื่อมสภาพจนใช้งานไม่ได้

เทศบาลตำบลทุเตยจึงจัดสรรงบประมาณส่วนหนึ่ง ในวงเงินหลังละไม่เกิน 20,000 บาท สำหรับเป็นค่าวัสดุอย่างเดียวนะ ไม่มีค่าแรง และค่าเบี้ยเลี้ยง โดยผูกขาดประจำกับกลุ่มจิตอาสาทุเตย ซึ่งที่ผ่านมามีงานเรียกใช้บริการไม่ต่ำกว่าปีละ 10 หลัง เฉลี่ยง่าย ๆ คือ มีงานซ่อมบุญและซ่อมแซมบ้านให้ทำกันเกือบทุกเดือน เดือนไหนไม่มีงานก็แยกย้ายกันไปทำงานตามความถนัดของตน

“เราจะมีไลน์กลุ่มจิตอาสาทุเตย ใครว่างก็มา แล้วประเมินหน้างานว่าบ้านแต่ละหลังขาดเหลืออะไร หลังคารั่ว หนองน้ำไม่ดี พื้นบ้านไม่สะดวกกับความเคยอยู่ เราก็จะซ่อมแซมให้ ใช้เวลาทำแต่ละหลัง 3-4 วัน ใช้แรงงานจิตอาสา 7-8 คน บางวันก็เฮโลกันมา 10 คน”

ในส่วนของกิจกรรมงานบุญ ทั้งงานบวช งานแต่ง งานศพ งานตามประเพณีเทศกาล จะแบ่งหน้าที่กันทำในกลุ่มสมาชิก โดยคอนเซ็ปต์

เหมือนเดิมคือ เอาแรงไปช่วย ไม่เรียกร้องเงินทอง แบ่งหน้าที่กันชัดเจน โดยผู้หญิงจะอยู่ช่วยงานครัว เสิร์ฟอาหาร ล้างจาน อยู่ช่วยโต๊ะลงทะเบียน ขณะที่ผู้ชายก็ทำงานใช้แรง กางเต็นท์ ยกเก้าอี้ จัดโต๊ะ และงานสารพัดอย่างแล้วแต่เจ้าภาพจะร้องขอ

“เราช่วยงานด้วย บางงานก็ใส่ซองด้วย เหมือนไปทำบุญ เป็นประเพณี” **สมนึก ครแสง** ตัวแทนจิตอาสาซ่อมแซมบ้าน วัย 62 ปี และ **ลักขณา บุตรี** วัย 47 ปี ตัวแทนจิตอาสางานบุญ ผลัดกันเล่า

สูงกว่า “ราคา” ค่าแรง ที่มีเพดานจำกัด คือ “ค่าของการให้” ที่ไม่มีที่สิ้นสุด โดยเฉพาะการเก็บออมบุญ โดยใช้แรงกายแรงใจด้วยแล้ว คือความสุขใจทั้งผู้ให้และผู้รับ ที่ได้แต่บุญทันที ไม่ต้องรอชาติหน้า

สุวินรัตน์ ศรีวรเทพ
พนักงานต้อนรับ พุเตยสปา

"พุเตยสปา" โดดเด่น อินทราณ์ ประทับใจ

คงไม่ถนัดนักที่วันดีคืนดี “เทศบาลตำบล” สักแห่งหนึ่งจะถูกขี้นมาทำสปา เพราะดูเหมือนเป็นเรื่องไกลตัว ทว่าหลายคนที่เคยใช้บริการ “พุเตยสปา” บริเวณจุดพักรถสวนสาธารณะพุเตย ถนนสระบุรี-หล่มสัก คงประหลาดใจไม่น้อย ที่สถานี่ตั้งดงาม สะอาดสะอาด บริการประทับใจ สปาแห่งนี้บริหารงานโดยเทศบาลตำบลพุเตย อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ไม่ใช่ของเอกชนอย่างที่คิดแต่แรก

สุวินรัตน์ ศรีวรเทพ พนักงานต้อนรับ พุเตยสปา และลูกจ้างเทศบาลตำบลพุเตย อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ บอกว่า เหตุผลหลักที่ทำให้พุเตยสปาติดตลาด มาจากความพร้อมทางด้านทำเล ที่เป็นแหล่งน้ำแร่ตามธรรมชาติ ระดับอุณหภูมิ 30-35 องศา และศักยภาพของคน ที่ทำให้ตำบลพุเตย ไม่เหมือนใคร และไม่มีใครเหมือน

แม้แต่จังหวัดทางใต้ที่มีบ่อน้ำพุร้อนเป็นของตัวเอง ยังต้องมาศึกษาดูงาน และทั้งกับการบริหารจัดการของเทศบาลตำบลพุเตย จนต้องยกนิ้วให้

จินตนา ทองใจสด

นายกเทศมนตรีตำบลพุดเตย (ซ้ายสุด)

เทศบาลตำบลพุดเตย บริหารส่วนผสมระหว่างการสร้างกิจการ โดยไม่เล็งเลิศผลกำไร กับการจ้างงานผู้สูงอายุให้เลี้ยงดูตัวเองได้ ผสานเข้ากับ วิสัยทัศน์ของผู้นำ **จินตนา ทองใจสด** นายกเทศมนตรีตำบลพุดเตย อย่างลงตัว ทำให้ได้รับผลตอบรับที่ดี จนได้รับการยกย่องว่าเป็น “สปาท้องถิ่นแห่งแรก” ที่ปกครองโดยการบริหารงานส่วนท้องถิ่น

เรียกว่าเป็น “**เพชรน้ำงาม**” อีกเม็ดของเทศบาลตำบลพุดเตย ก็คงไม่ผิดนัก

“**พุดเตยสปา**” เปิดให้บริการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 นับเนื่องถึงปัจจุบัน มีอายุ 14 ปีเต็ม จากจุดเริ่มต้นที่เทศบาลตำบลพุดเตย ทำเรื่องของงบประมาณจาก กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เพื่อยกระดับตำบลพุดเตยซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเมืองเพชรบุรีให้มีศักยภาพโดดเด่นขึ้น สถานที่อันทรงคุณค่าแห่งนี้ ไม่เคยทำให้คนในชุมชนและนักท่องเที่ยวผิดหวัง

“ฟุเตยสปาทำไร่ไม่เยอะ แต่เราสร้างประโยชน์ให้เกิดขึ้นหลายอย่าง ผลตอบรับดีมาก มีคนมาขอแต่งงานทั้งปี เรียกว่าเป็นหน้าตาของฟุเตย ใครๆ ก็อยากแวะพัก ถือเป็นความภาคภูมิใจของคนท้องถิ่น”

ปัจจุบันฟุเตยสปา มีเจ้าหน้าที่ประจำและพนักงานนวดรวมกัน 8 คน ทุกคนต่างมีอายุงานเกิน 10 ปี บางคนทำงานกับฟุเตยสปา มาตั้งแต่ก่อตั้ง มีพนักงานอายุน้อยที่สุดคือ 46 ปี และอายุมากที่สุด 65 ปี ทุกคนมีรายได้ต่อเดือน ไม่น้อยกว่า 8,000-9,000 บาท และรายได้จะขยับเพิ่มสูงขึ้นในช่วงเทศกาลเป็น 9,000-12,000 บาท ถือเป็นแรงงานมีทักษะที่สามารถทำงานไปได้เรื่อยๆ แม้จะสูงวัย

ฟุเตยสปา วางตำแหน่งทางการตลาด เป็นสปา นวดเพื่อการผ่อนคลาย ไม่เน้นนวดเพื่อการรักษา ค่าบริการต่อคอร์ส 380 บาท แบ่งค่าตอบแทน ระหว่างเทศบาลตำบลฟุเตย กับพนักงานนวด ตามโครงสร้างที่กำหนด ซึ่งมี ตั้งแต่ 40 : 60, 50 : 50 และ 70 : 30 แยกประเภทตามการนวด

อีกศักยภาพที่โดดเด่นของฟุเตยสปา คือ ตั้งอยู่ในทำเลสวนสาธารณะขนาดใหญ่ มีพืชนานาชนิด มีบรรยากาศร่มรื่นชวนให้เยี่ยมชม และเหนืออื่นใดเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ช่วยสร้างรายได้ให้ชุมชน

ไม่ต้องทิ้งครอบครัวไปไหน

อูปกรณ์ ปิติสม
ผู้ฝึกสอน
กีฬาเซปักตะกร้อ
(ขวามือ)

"เซปักตะกร้อ" กีฬาชิล ๆ แต่เข้าตากรรมการ

“เซปักตะกร้อ” เป็นกีฬาที่ได้รับความนิยมในจังหวัดเพชรบูรณ์เป็นอย่างมาก เพราะเล่นง่าย ใช้คนน้อย แถมอุปกรณ์ก็ราคาถูก

อูปกรณ์ ปิติสม ผู้ฝึกสอนเซปักตะกร้อ แห่งเรียนรู้ “เซปักตะกร้อ” ตำบลพุดเตย อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ บอกว่าเป็นกีฬาชิล ๆ ง่าย ๆ เหมาะสำหรับคนงบน้อย และถ้ามีฝีมือเข้าตากรรมการก็สามารถสร้างรายได้เสริมจากการเดินสายแข่ง มีให้เก็บให้กินได้เรื่อย ๆ

แหล่งเรียนรู้แห่งนี้ เป็นศูนย์การเรียนรู้ใหม่ถอดด้าม เพิ่งเปิดตัวอย่างเป็นทางการเมื่อต้นปี พ.ศ. 2563 ที่ผ่านมา หลังไปแข่งขันแล้วได้รางวัลทางเทศบาลตำบลพุดเตยจึงยกระดับให้เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับเยาวชนและผู้สนใจทั่วไปที่ชื่นชอบกีฬานี้

ปัจจุบัน “เซปักตะกร้อ” อยู่ในความดูแลของ เทศบาลตำบลพุดเตย จัดหาอุปกรณ์ สนามในร่ม ค่าไฟ รถรับส่งเดินทางไปแข่งขันต่างจังหวัด และค่าเบี้ยเลี้ยงครูฝึกสอนเดือนละ 3,000 บาท

เป้าหมายหลักของการสร้างแหล่งเรียนรู้สำหรับกีฬาชนิดนี้คือ ต้องการให้เยาวชนในพื้นที่ห่างไกลจากยาเสพติด ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ด้วยการออกกำลังกาย เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันอย่างเข้าใจ โดยจะฝึกซ้อมทุกวัน ตั้งแต่เวลา 17.00-20.00 น. และเพิ่มเป็นสองรอบสำหรับวันหยุด ตั้งแต่เวลา 07.00-10.00 น. และเวลา 17.00-20.00 น. เพื่อเตรียมความพร้อมไว้เสมอกับการแข่งขันจริง

“สมาชิกในทีมมี 30 คน ระดับรุ่นเยาวชนชาย อายุ 11-12 ปี และรุ่นผู้ใหญ่ชาย 50 ปีขึ้นไป ถึงอายุ 56 ปี รวมถึงทีมหญิง อายุ 16-17 ปี จำนวน 6 คน เด็กส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ในระดับอาชีวศึกษา เราส่งทีมไปแข่ง สร้างประสบการณ์ ได้รางวัลมาครบทุกประเภท ทั้งเหรียญทอง เหรียญเงิน และเหรียญทองแดง”

อุปกรณ์บอกว่า เขปักตะกร้อเป็นกีฬาต้นทุนต่ำ แต่สามารถใช้เป็นใบเบิกทางของทุนเรียนฟรีในระดับอุดมศึกษา และเพิ่มโอกาสการได้งานในรัฐวิสาหกิจและเอกชนชั้นนำ ที่หันมาสนับสนุนกีฬาชนิดนี้อย่างจริงจัง ดังนั้นเยาวชนที่สนใจเรียนรู้ จะต้องตั้งใจจริง และทุ่มเทให้กับการฝึกซ้อม เพราะโอกาสมาถึงเราวันไหนก็ได้

“ไม่มีอะไรได้มา โดยไม่พยายาม เขปักตะกร้อเป็นอีกหนึ่งในกีฬาสร้างคนสร้างอาชีพ ทำให้สุขภาพแข็งแรง และห่างไกลยาเสพติด” ผู้ฝึกสอนเขปักตะกร้อกล่าวสรุป

"กลิ้งเปลี่ยนชีวิต" เปลี่ยนวิถีชีวิตเรา ได้จริงๆ

ใครเลยจะคิดว่า ลูกเหล็กกลม ๆ ลูกเล็ก ๆ แคโยนออกไปข้างหน้า ก็เหมือนกับการฝากอนาคตไว้กับมือของเราเอง เพราะเราไม่ได้เลือกที่จะโยนออกไปแบบสะเปะสะปะ แต่ผ่านการกลั่นกรองและเล็งเป้าหมายอย่างถี่ถ้วน ดีแล้ว

สำหรับใครบางคน “กีฬาเปตอง” อาจจะได้หือหาวาเราใจเหมือนกับ “กีฬาฟุตบอล” แต่สำหรับเด็กกลุ่มหนึ่งที่ขาดโอกาสทางสังคม แม้แต่ ลูกเหล็กลูกเล็ก ๆ มีระยะโยนไปไม่ไกลจากสายตา ก็สามารถพลิกชีวิต จากหน้ามือเป็นหลังมือได้

และนี่คือที่มาของ แหล่งเรียนรู้ “กลิ้งเปลี่ยนชีวิต” จุดเริ่มต้นเล็ก ๆ ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ยิ่งใหญ่

สมาน บุญเลิศ วัย 43 ปี ประธานแหล่งเรียนรู้ “กลิ้งเปลี่ยนชีวิต” ตำบลพุดเตย อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ บอกเล่าถึงแรงบันดาลใจ ในการสร้างทีมเปตองว่า มาจากเหตุการณ์เล็ก ๆ ที่มองเห็นเด็กด้อยโอกาส ในวัย 8-9 ขวบหลายคน อยากเล่นเปตอง แต่ไม่มีลูกเปตอง ก็เลยเอาลูกมะพร้าว หรือนำเศษผ้ามามัดเป็นลูกกลม ๆ แล้วโยนเล่นกัน

ภาพที่เห็นทำให้เขารู้สึกสะท้อนใจและเริ่มคิดว่า เปตองเป็นกีฬาที่เหมาะสมแก่การส่งเสริม เพราะเล่นได้ทุกเพศทุกวัย เป็นกีฬาที่ช่วยเสริมสร้างสมาธิ ความจำ และการเรียนรู้ ใช้อุปกรณ์น้อย เล่นตรงไหนก็ได้ ขอแต่เพียงมีพื้นที่พอเหมาะ ที่สำคัญเป็นกีฬาเล่นง่ายสุด ๆ แค้จับลูกมาโยนแบบมีกลยุทธ์

ถึงวันหนึ่งเมื่อเขาเข้าไปเป็นสมาชิกสภาเทศบาลตำบลพยุหะก็ได้หยิบยกเรื่องดังกล่าวเสนอกับนายกเทศมนตรีตำบลพยุหะ เพื่อขอของบฯ สนับสนุนจัดซื้ออุปกรณ์และทำสนาม ประมาณปี พ.ศ. 2544-2545 ชมรมกอล์ฟเปลี่ยนชีวิตก็ถือกำเนิดขึ้น โดยมีสมาชิกร่วมอุดมการณ์ 30 คน มีสมาชิกรุ่นใหญ่ อายุ 60 ปีขึ้นไป 10 คน ส่วนที่เหลือเป็นวัยรุ่นอยู่ในวัยหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต

สมานเล่าว่า ช่วงแรก ๆ เปตองเป็นกีฬาที่ไม่ได้รับความสนใจจากสปอนเซอร์เหมือนกับฟุตบอล ทั้ง ๆ ที่ความจริง ไม่ว่าจะเล่นกีฬาอะไรสามารถยึดเป็นอาชีพได้หมด และการตั้งชื่อชมรมว่า “กอล์ฟเปลี่ยนชีวิต” เพื่อเป็นสัญลักษณ์แสดงให้เห็นว่า ลูกเหล็กที่กอล์ฟไปคือลูกเปตอง เหมือนกับชีวิตของคนเราที่ต้องขับเคลื่อนไปข้างหน้า และมันต้องดีกว่าจุดเดิมที่เคยอยู่

จากเด็กด้อยโอกาสในสังคมในยุคแรกที่ก่อตั้งชมรม ปัจจุบันเยาวชนกลุ่มนี้ หลายคนสามารถยกระดับตนเองขึ้นเป็นโค้ชสอนเปตอง ได้รับโอกาสที่ดีในชีวิต ได้เป็นนักกีฬาเปตองระดับจังหวัด มีคุณภาพชีวิตที่ดีได้รับทุนเรียนฟรี และได้ศึกษาในสถานศึกษาดี ๆ เพราะลูกเหล็กกลมกลิ้งลูกหนึ่ง

สมานบอกว่า สิ่งที่คุณสามารถจะเรียนรู้ได้จาก “กอล์ฟเปลี่ยนชีวิต” คือ ความสามัคคี การทำงานเป็นทีม การมีจิตสำนึกที่ดี และมีความอดทนเป็นเลิศ

"จินตนาาแบนด์" ใครอยู่วงนี้บอกเลย เท่! มาก

จากวงดนตรีหมอลำมือสมัครเล่นวัยละอ่อน ใช้ถึงใส่สีเก๋ๆ แทนกลองเบส เมื่อ 10 ปีที่แล้ว ทุกวันนี้กลายเป็นวงสตริงชื่อดังในนาม “จินตนาาแบนด์” ที่เล่นได้ทุกแนว ตั้งแต่หมอลำยันเคป๊อป ขอให้มั่นใจ บอกมาเถอะ เล่นได้หมด

กลายเป็นไอตอลเลียดใหม่ของบรรดาเยาวชนคนพุดเตย ที่ต่างบอกเป็นเสียงเดียวกันว่า “ใครอยู่วงนี้ เท่! มากเลย” เพราะชื่อของวงมาจากชื่อของ **จินตนา ทองใจสด** นายกเทศมนตรีตำบลพุดเตย อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้นำหญิงแกร่ง มากวิสัยทัศน์ ที่ใส่ใจในทุกวิถีแห่งความเป็นไปของชุมชน

การใช้ชื่อผู้นำชุมชน มาตั้งเป็นชื่อวงดนตรีคนรุ่นใหม่ นอกจากเป็นการชื่นชมให้เกียรติแล้ว ยังเป็นการแสดงออกถึงความเคารพกตัญญูด้วยน้ำใจจริง จะว่าไปแล้ว วงดนตรีท้องถิ่นวงนี้ อาจจะได้ใช้ชื่อว่า “พุดเตยแบนด์” ก็เป็นไปได้ ถ้าหากในช่วงปี พ.ศ. 2554 เทศบาลตำบลพุดเตยมีงบประมาณเหลือกินเหลือใช้มากพอ เอามาสนับสนุนวงดนตรีเยาวชนท้องถิ่น แต่ด้วยความจำกัดจำเขี่ยของงบประมาณที่ต้องเอาไปใช้ในเรื่องี่เร่งด่วนมากกว่า โอกาสแจ้งเกิดของวงดนตรีเยาวชนก็เลย “ริบหรี่” เกือบจะไม่ได้ “ริบหรี่” ปลดปล่อยแสงเป็นประกายอย่างทุกวันนี้

สมาน บุญเลิศ

ประธานแหล่งเรียนรู้ “จินตนาแบนด์” (ซ้ายสุด)

สมาน บุญเลิศ ประธานแหล่งเรียนรู้จินตนาแบนด์ ตำบลพุดเตย อำเภอลำดวนบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ เฉลยว่า อีกหนึ่งเหตุผลที่ใช้ชื่อว่า “จินตนาแบนด์” มาจากการที่นายกเทศมนตรีตำบลพุดเตย ลงทุนควักเงินส่วนตัว 30,000 บาท ให้ไปซื้อเครื่องดนตรีใหม่เอี่ยม เอามาสอนเด็ก ๆ ซึ่งในช่วงนั้น อายุยังไม่ถึง 10 ขวบ ยังเล่นดนตรีกันไม่เป็นสักคน แกรมยังอ่านโน้ตไม่ออกอีก เบื้องหลังแนวคิดชื่อว่า “จินตนาแบนด์” จึงไม่ใช่เพียงแค่ความรู้สึกชอบที่ผู้นำชุมชนหยิบยื่นให้ แต่เป็นเรื่องของวิสัยทัศน์และการมองเห็นโอกาสนอกจากกีฬาแล้ว ดนตรีถือเป็นกิจกรรมขั้นดีที่ช่วยดึงเยาวชน โดยเฉพาะเด็กผู้ชายให้ห่างไกลปัญหายาเสพติด ปัญหาเด็กติดเกม ช่วยเพิ่มโอกาสทางการศึกษา และการสร้างรายได้จากการที่มีวิชาดนตรีติดตัว

“นายกเทศมนตรีตำบลพุดเตย ท่านชอบสนับสนุนเด็ก เพราะไม่อยากให้เล่นเกม แรก ๆ ที่ฟอร์มวง โดนดูถูกมาก บอกว่าท่านนายกฯ คงได้เสียเงินเปล่า แต่ทุกวันนี้ชุมชนให้การยอมรับ และเยาวชนในวงก็เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือสังคมและชุมชน จากการเดินสายเล่นดนตรีตามงานต่าง ๆ ตอนนี่เด็ก ๆ เริ่มโตแล้ว อายุ 16-19 ปี เราก็ให้มาสอนน้อง ๆ อายุ 6-8 ปี จะได้มีตัวแทนสืบทอด และสานต่อเจตนารมณ์ท่านนายกฯ ต่อไป” สมานเล่า

จากเด็กขาดแคลนโอกาส ไม่มีเงินเรียนหนังสือ ปัจจุบันเด็กกลุ่มนี้ รับจ้างเล่นดนตรีมีรายได้ตั้งแต่ 400-1,500 บาทต่อครั้ง นอกจากไม่ต้องรบกวนพ่อแม่แล้ว ยังเหลือเงินไว้ให้พ่อกับแม่ ได้เก็บไว้กินเก็บไว้ใช้อีก

ก็อย่างที่บอก ใครอยู่ช่วงนี้ มันเท! มากเลย

"บรรเลงเพลงสายรุ้ง" พริ้วไหวไปกับ สุนทรีภาพจาก ดนตรีไทย

“สุนทรีภาพ” เป็นหนึ่งในตัวชี้วัด ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งระบุว่ามีผลสัมฤทธิ์ต่อการเรียนรู้พัฒนาทักษะของเด็กเล็ก ขณะที่ตัวชี้วัดอีกตัวหนึ่งคือ “กีฬา” ซึ่งมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากันในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กและการเรียนรู้

“โรงเรียนชุมชนบ้านพุเตย” ตำบลพุเตย อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งเปิดการเรียนการสอนในระดับชั้นอนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภายใต้การดูแลของ อาจารย์พีระพงษ์ พลอยเปลื้องแสง ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ และประธานแหล่งเรียนรู้ “บรรเลงเพลงสายรุ้ง” จึงสานต่อแนวคิดที่ผู้อำนวยการคนเดิม “อาจารย์ปรีชา จิรวัดณ์” วางรากฐานเอาไว้ก่อนเกษียณอายุราชการ คือการก่อตั้งวงดนตรีอังกะลุงสายรุ้ง ในปี พ.ศ. 2555 เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก และเน้นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

“ในช่วงแรกเป็นวงดนตรีอังกะลุง แต่มาภายหลังเทศบาลตำบลพุดเตย เข้ามาสนับสนุน และขยายผลเป็นวงดนตรีปี่พาทย์วงใหญ่ สำหรับเล่นในงานพิธีต่าง ๆ ทั้งงานไหว้ครูและงานมงคลต่าง ๆ” อาจารย์ทองพูน ดินอก หัวหน้าฝ่ายประชาสัมพันธ์ โรงเรียนชุมชนบ้านพุดเตย กล่าว

ใช้เวลาฝึกฝนอยู่ไม่นาน วงดนตรีปี่พาทย์ “บรรเลงเพลงสายรุ้ง” ก็ชนะเลิศเหรียญทองจากการแข่งขันประกวดดนตรีไทยในเขตภาคเหนือ ปัจจุบันมีสมาชิกในวง 30 คน แบ่งเป็น 2 รุ่นคือ รุ่นประถม และรุ่นมัธยม ถือเป็นความภาคภูมิใจร่วมกันของทั้งโรงเรียนและผู้ปกครอง ที่โรงเรียนส่งเสริมการพัฒนาทักษะทางด้านสุนทรียภาพ และฝึกฝนเด็กให้เกิดการเรียนรู้จากการออกไปให้บริการชุมชน

“การปลูกฝังทักษะทางด้านดนตรีทำให้เด็กของเราไม่ก้าวร้าว ไม่ดื้อ เป็นเด็กเรียนดี ตั้งใจเรียน เวลาไปเล่นดนตรีไทยในงานศพ งานแต่ง หรือ งานพิธีต่าง ๆ เราไม่คิดค่าจ้าง แต่ส่วนมากเจ้าภาพจะมีค่าขนมให้เด็ก ๆ เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ สิ่งที่เราสอนเสมอคือ อย่างมุ่งมั่นค่าตอบแทน ให้ถือว่าเรามาบริการสังคม”

ทองพูนบอกอีกว่า การที่เด็ก ๆ ใช้เวลาว่างเล่นดนตรีไทย นอกจากเป็นการอนุรักษ์ศิลปะวัฒนธรรมไทยแล้ว ยังช่วยเพิ่มทักษะความฉลาดทางอารมณ์ ทำให้เด็ก ๆ มีจิตใจอ่อนโยน มีเมตตา และห่างไกลจากสื่อสังคมออนไลน์ โดยเฉพาะมือถือที่มีแต่ความรุนแรง และเต็มไปด้วยสิ่งเร้า

ปัจจุบัน โรงเรียนชุมชนบ้านพุดเตย ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีจากการใช้ตัวชี้วัดทางด้านสุนทรียภาพ มาพัฒนาทักษะการเรียนรู้ ทั้งในกลุ่มเด็กเล็กและเด็กโต ทำให้ผลการเรียนดีขึ้น เมื่อโตขึ้นก็มีโอกาสไปศึกษาดนตรีเพิ่มเติมในแขนงต่าง ๆ

“สุนทรียภาพสร้างดนตรี สร้างคน สร้างอาชีพ และส่งเสริมการเรียนรู้ในทุกช่วงวัยของชีวิต” ทองพูนกล่าวย้ำ

จักรพรรดิ เสนาเงิน

ประธานแหล่งเรียนรู้ “สภาเด็กและเยาวชน” (ขวาสุด)

"สภาเด็กและเยาวชน" เด็กนำ ผู้ใหญ่หนุน

แหล่งเรียนรู้ “สภาเด็กและเยาวชน” ถือเป็นแหล่งเรียนรู้ในฝันสำหรับบรรดาพ่อแม่ ที่อยากเห็นลูกหลานของตัวเองเป็นคนดีของสังคม มีภาวะผู้นำ เป็นเด็กเรียนดีและเก่งกิจกรรม และที่สำคัญไม่แพ้กันคือ มีจิตสาธารณะ มีจิตใจเมตตาเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น

จักรพรรดิ เสนาเงิน ประธานแหล่งเรียนรู้ “สภาเด็กและเยาวชน” เทศบาลตำบลพยุหะ บอกว่า หลายสิบปีก่อนหน้านี้ เทศบาลตำบลพยุหะ ต้องรับมือกับปัญหาเด็กรวมกลุ่มมั่วสุมยาเสพติด เป็นเด็กแว้น เด็กติดเกม หนักสุดก็ลักเล็กขโมยน้อย ทางเทศบาลฯ จึงร่วมมือกับผู้นำชุมชนและฝ่ายปกครอง ออกแบบโครงการกิจกรรมที่อยู่ในความสนใจของเด็ก เพื่อลดการรวมกลุ่มไปในทางที่ไม่ดี

หลังจากภาครัฐออกนโยบายให้จัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนในทุกชุมชน ปี พ.ศ. 2550 เทศบาลตำบลพยุหะจึงขานรับ และพัฒนากิจกรรมหลากหลายรูปแบบ ทั้งทัศนศึกษาและสร้างเสริมการเรียนรู้ในชุมชน ทำให้เด็ก ๆ สามารถใช้เวลาว่างได้อย่างสร้างสรรค์ ช่วยลดปัญหายาเสพติด

กล่าวโดยสรุปแนวทางหลัก ๆ ที่ช่วยสร้างเสริมเยาวชนของเทศบาลพุดเตย ให้เก่ง ดี และมีคุณภาพ ประกอบด้วย

1. เป็นแบบอย่างที่ดีทางด้านกีฬาทุกประเภท ทั้ง ฟุตบอล เปตอง แบดมินตัน เซปักตะกร้อ
2. หัดทำขนมไทย สร้างโอกาสต่อยอดการเป็นเชฟ
3. อบรมให้ความรู้ในโครงการ เด็กไทยโตไปไม่โกง ปลูกฝังคุณธรรม
4. บ่มเพาะจิตสาธารณะ จากโครงการอาสาทำดี เพื่อนช่วยเพื่อน ที่ช่วยน้อง จัดเป็นธุระให้กับเด็กยากจนและด้อยโอกาสในสังคม
5. อนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น เช่น งานบุญบั้งไฟ
6. สร้างภาวะผู้นำ ร่วมคิดร่วมทำ เพื่อน้องค์ความรู้ไปต่อยอดงานด้านเด็กและเยาวชน

หลักการ “เด็กนำ ผู้ใหญ่หนุน” ของเทศบาลตำบลพุดเตย เป็นการสร้างแบบจำลองการรวมกลุ่มเป็นองค์กร ช่วยกันคิดช่วยกันทำ กิจกรรมสร้างสรรค์ ที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ เน้นพัฒนาศักยภาพของเยาวชน ได้เรียนรู้ทักษะการบริหารจัดการ เพื่อเป็นผู้นำที่เก่งและดีของประเทศชาติต่อไป

สำเนียง บรรดาศักดิ์

อาจารย์ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลพยุหะ (คนที่ 2 จากซ้าย)

สนุกกับ ห้องเรียนธรรมชาติที่ "สนามเด็กเล่น สร้างปัญญา"

“สนามเด็กเล่น สร้างปัญญา” คือแนวคิดการสร้างสนามเด็กเล่น
ขึ้นในชุมชน เพื่อให้เด็กในชุมชนได้ออกมาเล่น ได้ออกกำลังกาย ได้เรียนรู้ชุมชน
จากการปฏิบัติจริง ที่ไม่ใช่แค่คำบอกเล่าของครูหรือหนังสือ ได้รู้จักธรรมชาติ
ให้มากขึ้นจากการเล่นแต่ละฐาน และได้รับความสุข สนุกไปกับการเล่น
ที่ได้ความรู้ **สำเนียง บรรดาศักดิ์** อาจารย์ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาล
ตำบลพยุหะ อำเภวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ และประธานแหล่งเรียนรู้
สนามเด็กเล่นสร้างปัญญากล่าวว่า ผู้ใหญ่อย่าไปรังแกเด็ก ด้วยการห้ามเล่นโน่น
เล่นนี่ เพราะกลัวสกปรกเลอะเทอะ การเปิดโอกาสให้เด็กเล็กได้คลุกกับดิน
กับทราย ช่วยส่งเสริมพัฒนาการ มากกว่าปล่อยให้เด็กอยู่กับของเล่นพลาสติก

“การที่เราให้เด็กเล็กได้เล่นของเล่นจากธรรมชาติ ได้ใกล้ชิดธรรมชาติ
เล่นดินเล่นทราย ไม่ใช่เครื่องยนต์กลไก ได้เล่นเป็นปายเท้าสัมผัส จะช่วยส่งเสริม
ทักษะในทุกด้าน ทั้งด้านอารมณ์ สติปัญญา ร่างกาย และสังคม”

ปัจจุบันมีหลายชุมชนในประเทศไทย ได้เริ่มนำเอาแนวคิด “สนามเด็กเล่นสร้างปัญญา” มาใช้ ควบคู่ไปกับการเรียนการสอนในห้องเรียนของเด็กปฐมวัย เพื่อสร้างพัฒนาการสูงสุดในกลุ่มเด็กเล็ก

โดยแหล่งเรียนรู้นี้แบ่งออกเป็น 5 ฐาน คือ สระน้ำ อื่น จีน, สระทารก, ค่ายกลสไปเดอร์แมน, เรือสลัดลิ่ง และสระเล็กหัดว่ายน้ำ ให้เด็กได้เรียนรู้ทักษะที่หลากหลาย ได้พัฒนาตนเองเป็นเด็กคนสำคัญของชุมชน

สำหรับ “ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลพุดเตย” ดำเนินการบริหารแหล่งเรียนรู้ สนามเด็กเล่นสร้างปัญญา เป็นปีที่สอง หลังเปิดตัวอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2562 ที่ผ่านมา ภายใต้แนวคิดการเปิดโอกาสให้เด็กเล็กได้เรียนรู้ธรรมชาติรอบตัวทุกอย่างด้วยตัวเอง ทั้งการช่วยกันเก็บไข่ไม้บริเวณสระน้ำ เอาไปทำปุ๋ยหมัก การหัดว่ายน้ำ รักษาสุขภาพด้วยวาริบำบัด เน้นออกแบบสถานที่ที่ช่วยเพิ่มพูนความสุข ช่วยพัฒนาศักยภาพของลูกหลาน และเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของชุมชน ซึ่งการเรียนรู้ในห้องเรียนไม่สามารถทดแทนได้

"ฟุตบอลเด็กและเยาวชน" ความสุขของทีมกะทิสต

ปภักร วงษ์โพธิ์
ผู้จัดการทีมกะทิสต (แถวหลังคนยืนซ้ายสุด)
ณัฐดา ไบรัก
ผู้ช่วยผู้จัดการทีมกะทิสต (แถวหลังคนยืนขวาสุด)

ลูกฟุตบอลจะมีขนาดเล็กกว่าลูกฟุตบอลทั่วไป แต่จะหนักกว่า ด้วยความเป็นกีฬาในร่ม ใช้ผู้เล่นน้อย อาศัยพื้นที่ไม่มาก ครอบครัวหนึ่ง จึงตัดสินใจใช้กีฬาประเภทนี้เป็นแม่เหล็กดึงดูดลูกชายสุดที่รักในวัย 6 ขวบ ให้อยู่ห่างไกลจากคำว่า “เด็กติดเกม” ในมือถือ ซึ่งถือเป็นภัยเงียบในสังคมยุคใหม่

ปภักร วงษ์โพธิ์ ผู้จัดการทีมกะทิสต แห่งเรียนรู้ฟุตบอลเด็ก และเยาวชน ตำบลพุดเตย อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าถึงแรงบันดาลใจว่า โดยส่วนตัวเป็นคนชอบเล่นฟุตบอล และคลั่งไคล้ทีมแมนยูเป็นชีวิตจิตใจ ก็เลยอยากให้ลูกชายวัยกำลังน่ารักมาเป็นเพื่อนเล่นด้วย แต่ด้วยข้อจำกัดของพื้นที่และอุปกรณ์ที่ต้องใช้เงินลงทุนสูง เขาจึงหันมาศึกษากีฬาฟุตบอลซึ่งมีลักษณะการเล่นคล้ายกับฟุตบอล แต่ใช้อุปกรณ์และพื้นที่น้อยกว่า

อีกเหตุผลหนึ่งคือ ไม่อยากเลี้ยงลูกให้เป็นเด็กติดเกมหรือมือถือ ดังนั้นทางเดียวที่จะดึงความสนใจเด็กเล็กได้ คือการออกกำลังกาย และสร้างกิจกรรมร่วมกัน เพื่อสร้างความผูกพันในครอบครัว มากกว่าปล่อยให้เด็กไปผูกพันกับมือถือเพียงลำพัง หรือใช้เวลาส่วนใหญ่ขลุกอยู่ในร้านเกมไม่ยอมกลับบ้าน

ณัฐดา ไบรัก ผู้ช่วยผู้จัดการทีมกะทิสต บอกว่า ที่มาของชื่อทีมกะทิสต มาจากหนังครอบครัวเรื่อง “ความสุขของกะทิ” ที่นำเสนอเรื่องราวความรักความอบอุ่นและสายใยในครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของเธอและสามี ที่ต้องการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้กับสถาบันครอบครัว

ไม่เพียงแต่ต้องการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับครอบครัวของตนเองเท่านั้น แต่เธอและสามีต้องการให้เด็ก ๆ ที่พ่อแม่ยากจนในชุมชนใกล้เคียง ได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกีฬาฟุตบอล ช่วยกันสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง ปลอดภัย ห่างไกลจากยาเสพติด ไบกระท่อม เด็กแว้น และติดเกม ทีมหัวกะทิจึงจากใจชุดนี้ จึงเริ่มรวมตัวและก่อตั้งทีมขึ้นในปี พ.ศ. 2561

ปัจจุบันทีมกะทิสต มีนักเตะรุ่นเล็กและรุ่นเยาวชนรวมกัน 50 คน โดยได้รับเงินสนับสนุนจากเทศบาลตำบลพุดเตย จัดซื้ออุปกรณ์และกันพื้นที่สาธารณะบางส่วนมาทำเป็นสนามฟุตบอลมาตรฐาน เปิดให้บริการทุกวัน ตั้งแต่เวลา 16.00-19.00 น. และวันเสาร์อาทิตย์ จะขยายเวลาเล่นไปจนถึง 19.30-20.00 น.

“ขอแค่ให้น้อง ๆ มีใจอยากมาเล่น เราไม่มีการเก็บเงินผู้ปกครอง”
ผู้จัดการทีมกะทิสตย์

ความสนุกของฟุตบอลในสายตาของทีมกะทิสต ไม่ได้อยู่ที่แพ้หรือชนะ หรือความภาคภูมิใจจน แต่อยู่ที่การเรียนรู้ รู้รักสามัคคี ใส่ใจดูแลกันเหมือนพี่น้องครอบครัวเดียวกัน เลือกที่จะใช้ชีวิตแบบบ้าน ๆ และอยู่ให้ห่างจากโทรศัพท์มือถือ

เท่านั้นก็เกินพอ

ผา เหล่าเขตกิจ

ครูใหญ่โรงเรียนสร้างสุขผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลพุดเตย (คนที่ 2 จากขวา)

"สร้างสุขสูงวัย" สูงวัยอย่าง "มีค่า" ชราอย่างมี "คุณภาพ"

อายุเป็นเพียงตัวเลข ในวัยที่ผมเป็นสีดอกเลา ไม่ได้หมายความว่าเราจะต้องปล่อยปลະละเลยชีวิต แบบตามมีตามเกิด

ผา เหล่าเขตกิจ วัย 78 ปี ครูใหญ่ โรงเรียนสร้างสุขผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลพุดเตย และเป็นประธานแหล่งเรียนรู้สร้างสุขสูงวัย ตำบลพุดเตย อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ บอกว่า เกือบครึ่งก่อนชีวิตเขายึดอาชีพครูมาโดยตลอด ในช่วงบั้นปลายชีวิตก็ยังสนุกกับการเรียนการสอน เพียงแต่ว่าสิ่งที่เปลี่ยนไปคือ แทนที่ผู้เรียนจะเป็นวัยละอ่อน ชอบเล่นชุกชอนอย่างที่แล้วมากลับเป็นผู้ใหญ่เข้าใจชีวิต ที่กำลังมองหาความสุขที่เรียบง่าย ชับไล่ความเหงาออกไปจากใจ

“โรงเรียนสร้างสุขผู้สูงอายุ” เปิดดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 เปิดรับสมัครผู้สูงอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป แต่ถ้าอายุน้อยกว่านี้แล้วอยากมาเข้ากลุ่มก็ทำได้ โดยปัจจุบันนักเรียนที่อายุน้อยที่สุดคือ 54 ปี มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 158 คน

“เราอยากให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมกับการกิจกรรมของโรงเรียน และที่โรงเรียนแห่งนี้เป็นศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิต ส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุไปด้วยพร้อมกัน”

พ่อใหญ่เจริญ กุณหการ วัยกว่า 80 ปี
ป่วยด้วยโรคอัมพฤกษ์ หลังจากสมัครเข้าร่วม
เรียนที่โรงเรียนสร้างสุขผู้สูงอายุได้ไม่นาน พ่อใหญ่
ก็เริ่มเดินหันได้และฟื้นฟูจนหายจากโรคอัมพฤกษ์

โครงสร้างการเรียนการสอน แบ่งเป็น

1. **ความรู้ทางด้านวิชาการ 20%** ศึกษา
กฎหมาย สิทธิประโยชน์ การดูแลตัวเอง และ
การออกกำลังกาย
2. **ความรู้ทางด้านวิชาชีพ 30%** สอนทำ
ดอกไม้ประดิษฐ์ ทำไม้กวาด ทำเครื่องจักสานจากกก
และพวงมาลัยผ้าขาม้า
3. **ความรู้เกี่ยวกับการใช้ชีวิต 50%** เน้นใช้ชีวิต
และกิจกรรมนันทนาการ ร้องเพลง ลีลาศ เล่นกีฬา
ออกกำลังกาย สวดมนต์ ปฏิบัติธรรม

โดยโรงเรียนแห่งนี้จะเปิดสอนทุกวันเสาร์ ตั้งแต่
เวลา 09.00-14.00 น. คิดเป็นเวลาเรียน 46 สัปดาห์ต่อปี

จากการสำรวจข้อมูลผู้สูงอายุปีล่าสุดพบว่า ในเขตเทศบาลตำบลพุดเตย
มีผู้สูงอายุมากกว่า 1,000 คน ที่อายุเกิน 60 ปี ส่วนใหญ่อยู่บ้านคนเดียว
ไม่มีลูกหลานดูแล ขาดการติดต่อกับสังคม ใช้ชีวิตลำพังโดดเดี่ยว การรวมกลุ่ม
ผู้สูงอายุในพื้นที่ เป็นการสร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพราะแต่ละคนต่างมี
องค์ความรู้และทักษะอาชีพที่แตกต่างกัน

“ความสำเร็จที่ได้รับจากโครงการนี้คือ เกิดความผูกพัน เป็นความรัก
ความสามัคคี ส่งผลดีต่อสุขภาพกายและใจ ทำให้ผู้สูงอายุมีความมั่นใจ
ในตัวเองมากขึ้น”

क्रमणीरतन गुलवर्ष อายุ 61 ปี ครูจิตอาสา โรงเรียนสร้างสุขสูงวัย
กล่าวเสริมว่า ผู้สูงอายุในชุมชนเพิ่มจำนวนมากขึ้นอย่างรวดเร็ว การมีพื้นที่
ให้ผู้สูงอายุมาอยู่ร่วมกัน ช่วยลดความกังวล และเพิ่มพูนคุณภาพชีวิต
โดยส่วนตัวชอบงานจิตอาสาดูแลผู้สูงอายุเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว การมาทำ
กิจกรรมร่วมกัน จึงให้ความสนุกสนาน และได้เพื่อนมากขึ้นในช่วงบั้นปลายชีวิต